శ్రీ రస్తు.

శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః.

భీమసేనవిలాసము,

యక్షగానము.

ఘ అండు కంపెని వారి

సుందు ముద్రాక్షరశాలయందు

ంపించి ప్రచురింపబడినది.

చెన్నపట్టణము.

0-3-0

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః.

భీమసేన విలాసము.

యక్షగానము.

ఇది,

వెస్టువార్డు అండు కంపెని వారిచే

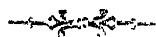
[illegible] డైమండు ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపించి ప్రచురింపఁబడియె

చెన్నపట్టణము.

1936.

నాటకములు, యక్షగానములు.

దే-విరాటనాటకము	0-4-0
విభీషణపట్టాభిషేకనాటకము	0-4-0
శ్రీమత్తిమ్మలపంతుల ద్రౌపతీకల్యాణనాట	0-4-0
సైంధవపరాభవ నాటకము	0-2-0
చుక్కలూరు రామ నాటకము	0-4-0
కుచేలోపాఖ్యాననాటకము	0-8-0
[illegible]రామాయణ నాటకము	0-4-0
మట్టిగుంట శశిరేఖాపరిణయనాటకము	0-8-0
చెంచునాటకము	0-1-0
ద్రౌపతివస్త్రాపహరణ నాటకము	0-2-0
నలచక్రవర్తి నాటకము	0-8-0
సారంగధరనాటకము	0-1-0
మాయలమల్లినాటకము	0-1-0
గయోపాఖ్యాననాటకము	0-4-0
సత్యహరిశ్చంద్రనాటకము	0-3-0
మైరావణనాటకము	0-6-0
ధర్మాంగదనాటకము పాలుట్లలక్ష్మి	0-3-0
సంత వేలూరు రామనాటకము	0-12-0
వీరభద్రనాటకము	0-8-0
చిత్రాంగినాటకము	0-6-0
వేముల ఉషాపరిణయనాటకము	0-2-0
వే-విరాటపర్వనాటకము	0-4-0
బే-హరిశ్చంద్రనాటకము	0-4-0
లేపాక్షి కృష్ణజలక్రీడనాటకము	0-2-0
రామానుజ ప్రహ్లాదనాటకము	0-4-0
తిరునారాయణ ప్రహ్లాదనాటకము	0-4-0
సుబ్బకవి ప్రహ్లాదనాటకము	0-2-0
మట్టినగర సావిత్రినాటకము	0-4-0
సత్యభామకల్యాణనాటకము	0-8-0
రామనాటకము	0-8-0
పురూరవ జననాటకము	0-2-0
అనిరుద్ధనాటకము	0-8-0
మార్కండేయనాటకము	0-8-0
వెలిగండ్ల వీరవిజయవిలాసనాటకము	0-2-0
చంద్రసేనమహారాజునాటకము	0-4-0
విప్రనారాయణ యక్షగానము	0-4-0
ధర్మాంగదరాజు ,,	0-8-0
చిరుతొండ ,,	0-8-0
హరిశ్చంద్ర ,,	0-2-0
శిరియాళ నాటకం ,,	0-2-0
రుక్మాంగదనాటకం ,,	0-2-0
గౌరీశంకరవిలాసం ,,	0-2-0
రామదాసుచరిత్ర ,,	0-8-0

జంగంకథలు.

చిన్నప్పరెడ్డి కథ	0-1-0
కాంభోజరాజు కథ	0-1-6
పెద్దబొబ్బిలిరాజు కథ	0-4-0
బాలనాగమ్మ కథ	0-3-0
అంబరీషోపాఖ్యాన జంగంకథ	0-8-0
విరాటపర్వం జంగంకథ	0-3-0
గయోపాఖ్యానం జంగంకథ	0-2-0
చిన్నమ్మ కథ	0-1-6
లక్ష్మమ్మ కథ	0-1-6
కామమ్మ కథ	0-2-6
దేవయాని చరిత్ర జంగంకథ	0-2-0
భల్లాణ జంగంకథ	0-2-0
రుక్మిణీకల్యాణం జంగంకథ	0-2-
శిరియాళ జంగంకథ	0-2-
గాంధారి కథ	0-3-
దేశింగురాజు కథ	0-8-
బంగారు తిమ్మరాజు కథ	0-1-
వామనవిజయం జంగంకథ	0-2-

వెస్టువార్డు అండు కంపెని,
చాకలపేట, మదరాసు.

శ్రీ కురుమూర్తి వేంకటేశాయ నమః

శ్రీ కుందనగిరి పరమేశాయ నమః

భీమసేనవిలాసం - యక్షగానము.

క॥ శ్రీలాలిత నవమూర్తిక । మాలాయుతకలిత శ్రీరమాయుతవక్షా ।
చాల ప్రార్థించెదయిల । మేలుపు కురుమూర్తి శరణ వేంకటరమణా॥

దరువు॥ శ్రీరామారమణీమనోహరాసింధుగంభీర - పారావారాభక్త లోకోపకార॥ శ్రీ॥ కామితఫలదాయకా గౌరీశసఖ - సామాజాధిప పోషకా సద్గుణానే॥ శ్రీ॥ ద్రౌపతిమానాభిరక్షా దైవద్యుతాక్షా - పాపారాక్షస శిక్షాపాలితాపాండవపక్షా॥ శ్రీ॥ సురముని పూజితాచరణా సుందార - కరుణాకరకురుమూర్తి వేంకటరమణా [illegible]॥ శ్రీ॥

వినాయక స్తుతి.

దరువు.

శ్రీగిరిజావరపుత్రా శృంగారచారిత్ర - నాగవేష్టితగాత్ర బుధసంస్తుత స్తోత్ర॥ శ్రీ॥ రవికోటినిభ తేజ రమణీయపాదాంభోజ - నతజనకల్పక భూజా విఘ్నరాజా॥ శ్రీ॥ అఖిలాగమనిర్ణీత ప్రకటావిద్యా ప్రదాతఅఖిలా లోక స్తుతి ఆదిగణనాథా॥ శ్రీ॥ గురుతర శ్రీకురుమూర్తి గిరినుకందరపతిః - హారి స్తుతశరణార్థి తరిపాలకమూర్తి॥ శ్రీగిరి॥

సరస్వతీ స్తుతి.

దరువు.

దేవిభారతీవాగ్దేవివినుసతీ - తాపకపద సేవనొసగి ప్రోవవె శారదా సతీ॥ దేవి॥ విమలకమలసదృశ పాణిసుమనో సుతగుణశ్రేణి - అమితా... గేయవీణాసరణీరణిమమ దేహిసుప్రవాణి॥ దేవి॥ పలుకులందు ... లొలుకగవర మొసగుమందు - చెలువలరగ ప్రకృతమందు దలచితి ముందుముందూ॥ దేవి॥ స్థిరతరమగుకురుమతి భూధరనిలయుని ... జుని - తరుణీమణికరుణించవె సురుచిరమగువాక్యశ్రేణి॥ దే॥

శక్తి స్తుతి.

దరువు.

హిమగిరివరజాతా - హేమాత హిమ॥ ప॥ సుమ... గుణోపేత - మమాభీష్టఫలదాత మహితవిఖ్యాత॥ హి॥ ఘననిభవేణిక సుపాణి - వినమితమునిశ్రేణివినుతగీర్వాణి॥ హి॥ స్థిరశుభకారిశ్రితవన హారి - కురుమతిహారిసోదరీ కుజనవిదారి॥ హిమ॥

సభాకైవారం.

శ్రీమద్రమారమణీ మనోహరునిజాంబూనదాంబరధారుని శంఖచక్ర... సందక ధారుని చతుర్భుజుని శ్రీకురుమూర్తి వెంకటేశ్వరుని పదపం... నిరంతర ధ్యానమానసుండైన శ్రీమంతు మహారాజాధిరాజ ముక్కర... సోమభూపాల్ రావు బలవంతుబహద్దరుగారి అర్ధాంగియైె దేశాయి వెంక తమ్మాంబావరగర్భోద్భవుండైన శ్రీమంతురాజాముక్కరవంశక్షీరపారావా రైన శ్రీసీతారామాభూపాల్ గారి ఆశ్రితుండనై నేను విద్వజ్జనసమూ బుల శిరసావహించి శ్రీ మహాభారతంబునంగల విరాటపర్వంబు ...

...చ్చి శ్రీకురుమూర్తి వెంకటేశ్వరునికి సమర్పణంబు చేయుచుఁ జూపినాఁడని తెలియవలసినది.

మాటలు. శ్రీమతు వనపర్తి సమస్థానం యిలాకాలో చేరిన రామకృష్ణాపురగ్రామనివాసుడగు శివపూజా ధురంధరుడైన వావిళ్ళవంశ పయః పారావార రాకాసుధాకరుండైన బుక్క లక్ష్మయ్యా హకీము కుమారుండగు సిద్ధాంతి అచ్చు వేయించిన గ్రంథాలవివరం: భీమసేనవిలాసము, తారాశశాంక నాటకము, తమ్మాజీ పేట హరిశ్చంద్ర నాటకము, మన్నెంకొండ హనుమద్దాసుచరిత్రము ద్విపద వాక్యము, యిన్ని గ్రంధములు స్వంత ద్రవ్యం ఖర్చు చేసి వేయించినవి, తెలియవలసినది.

ద్వి ప ద.

శ్రీకర వనపర్తి సీమలోపలను - ప్రాకటమ్మువహించు రామకృష్ణాఖ్య - పురమున వెలసె విభూతిచెన్నొంది - శిరికాటపట్టయ్యె చెలువొప్పనిలను - తత్పురవాసుడై దనరె వావిళ్ళ - కులపావనుఁడగు గుణగణ యుతుడు - సలలిత లక్ష్మయ్యా సాధ్వి రామాంబ - గర్భపావను డగుఘన ధురీణుండు - ...భరితకలుష సందర్భ వారుండు - విమల పంచాక్షరి వేదాంతినామ - సుమతుల కన్నమై సొంపొందు బలుడు - దానరాధేయుండు దాక్షిణ్య ...తుడు - మహిని సిద్ధాంతినా మహితుండు దనరు- లలినొప్ప భీమవిలాసంబుసచ్చు - కూర్పించె కీర్తిచే నేర్పొప్పగాను - కార్పణ్యములు లేనికవి జనులెల్ల - మెచ్చుచునుండ నిమ్మేదినియందు - సచ్చరిత్రు డని సరసాత్ము ...న్న - ప్రవిమల కురుమూర్తి పరమాత్మ కృపను॥

ద ర్వు.

జనమేజయుఁడాన కిట్లనియె వైశంపాయనుడుమునివరుడు తనమదిని ఘన మోద మొప్ప॥ సారది అజ్ఞాతవాసమునందు విరటుని పురమందు ద్రౌపతితరుణీ మణికొరకె॥ గురిమీరగా సాముగరడీలో భీముడూ తెరవరూపము నబురు గొనియొకీచకుని॥ పరిపూర్తిగా జెప్పతరముగా దెవ్వరికిని కురుమూర్తి వెంక టేశ్వరునకే తెలుసుఁ॥

మాటలు. అనిన వైశంపాయనునికి జనమేజయుం డిట్లనియె. మునీంద్రా నీ మృదుమధుర భాషణంబులు వినగోరెద, సవిస్తరముగా దెలుపుమనిన వైశంపాయనుం డిట్లనియె.

కథా ప్రారంభము.

క॥ పటుకతో డుత కౌరవు। లాడిరి జూదములు సప్పు డవనీ స్థలముఁ।
వోడిరి పాండవు లేవ్వరు। వేడమించెడి సతియుదాము పోయి రడవికిఁ॥

ద ర్వు.

కోరికౌరవా పాండవులూ - ఆడిరి జూదములూ - పిరాని కట్టిదవుఃఖములా వేలుల కోలుకౌ॥ కోరి॥

వ ర్ణ న.

యాకౌరవులూ - యాపాండవులూ - జూదములూ ఆడిరి దొరలు - వోడిరి వారలు॥ కిడ్క॥

మా ట లు.

గజతురగరథాందోళిక ఛత్రచామరాదులు ధనకనకములయిన సామ్రాజ్యము లెల్లను వర సింహాసనమున్ను కూడ జూదమందు జయించిన వారల కొప్పగించి, పన్నెండు వత్సరంబులు అరణ్యవాసమున్ను, ఒక సంవత్సరము అజ్ఞాతవాసమున్ను పోవలసినదని యీతీరు వాడిరి వినుమా జనమేజయమహారాజ అఖనునుమా.

ద ర్వు.

మదగజారథావళులూ - సుదతిమణులు హా వదలి పన్నెండు వత్సరములూ- అజ్ఞాతవాసమొకటి పదమూడబ్ధమూ లీతీరు పోలినవారు॥

వ ర్ణ న.

మదగజములూ - మదగజములూ - రాజ్యములూ - సుతసతీమణులూ - దాసీజనులూ - పరసేవకులూ - మంత్రిజనులూ దండోదరులూ॥ కిడ్క॥

మా ట లు.

యీతీరున ధర్మరాజు శకుని జేయు మాయ కృత్యంబు తెలియక వోడినవారై యేదియుం దెలియక.

ద ర్వు.

మగధచ్ఛిభారాయునియాడ - పాచికలతోడా - పగబూని శకునితో నాడా ధర్మజతోడా। కోరికౌరవా॥

వ ర్ణ న.

మగధచ్ఛిభారా - యని యాటలాడా - పాచికలతోడ - ధర్మజుతోడ - తమ్ములతోడ - వేగమెజాడ॥ కిడ్క॥

మాటలు.

కడువడిగా జూదమాడవలెనని సహజమున యెడలెరుగక అత్యోడ్డపరవశుండై ధర్మజుడు చెడిపోదుననే తెలివి యుడిగి పడిన యనుజుల సహితంబుగ నోడినవాడై దుర్యోధనున కొప్పగించి యుండగా సిడిముడిగొని ద్రౌపతి ఝడిసి యోడినవారది నిజముగాదని యాజ్ఞజేసి పాచికలు కాలద్రాచి జూదమాడ నిల్పి యేవురి పతుల గెల్చి.

దరువు.

పరివారములూ యెడబాసీ వనవాసము జేసీ - కురుమూర్తి శోచీ దలచి తమ్ములజూచీ॥ కోరి॥

వర్ణన॥ కురుమతిరమణా - వేంకటరమణా - వేదోద్ధరణా - సన్మునిస్మరణా - ముక్తాభరణా॥ కిడ్క॥

మాటలు. సకలపరివారమను పృధివీమండలంబును మొదలైన సామ్రాజ్యంబును యెడబాసి మహావనవాసమును సాహసము జేసి పదిరెండు వత్సరంబులుగడపి తీరిన దినములు లెక్కజేసి పదిరెండింటదెలిసి అజ్ఞాతవాసమునకై యోచించి కురుమూర్తి గిరివరాధీశ్వరుని దలంచి విపినవాసము నిర్గమించె.

దరువు॥ తోంతతఝుణుదాధింతతఝుణుతాదిత్తాదిముతత॥

సూత్రధారుడు పిచారించు మాటలు. వచ్చినటువంటి వారెవరయ్యా స్వామి - హాహాకారా.

ధర్మరాజు వేషము రావడము.

మాటలు. ఈ చతుస్సముద్ర మధ్యమండలంబందు గర్వోత్కృష్టులైన దుష్టరాజాధిపతుల జయించి శంకించక నీకుంభినీశ్వరులద్రుంచి యీభూమండలంబు అంబికాతనూద్భవున కొప్పగించి చంద్రవంశాధిపతులలో అధికుడనై మించి విరాజిల్లి అంబాలికాసుతుడు సుజనమనోహితుడు దిఙ్మండలాధిపతి పాండురాజుయొక్క జ్యేష్ఠపుత్రుండను మా నామంబులు వినుము భీమా అర్జున నకులు సహదేవులు వినుము నేను యుధిష్ఠిరుండను రాజమాత సకలసుగుణోపేత.

భీమసేనుని వేషము రావడము.

మాటలు. వరెవరె యీ పృధివీ మండలంబున దోర్దండమండితరిపుయుద్ధమండలంబులకు ప్రచండమార్తాండస్వరూపుండనైనవైరిమదగజంబులకు

గండకేసరియైన చండకోదండంబుకు భార్యమందు గదాదండంబున మొదలార్చి యుద్దండదండంబుతోడ వెలసిన పాండుభూపతి పట్టంపు భార్యయైన కుంతీతనూద్భవుండనైన విజితవిక్రమ పరాక్రమాభిరాముండను భీముండను రాజదూత జగత్ప్రఖ్యాత.

అర్జునుని వేషము రావడము.

మాటలు. ఈ ధరలో రిపుకులద్వీప సమూహంబులకు అకుంఠిత కంఠీరవుండవైన మేరుధీర పారావారాగంభీరసారా చమత్కారపరమోదార శృంగారకారుండనైన సవ్యసాచి కిరీటి భీభత్సు ధనంజయ విజయజిష్ణు శ్వేత వాహన ఫల్గున గాండీవి అర్జునుండను యీ పది నామంబులతో శ్రీ కృష్ణ పరబ్రహ్మ యనుగ్రహంబునకు పాత్రుండనైన దుర్జనుల నిర్జించు యర్జునుం డను రాజదూత పటుగుణసమేత.

నకులుని వేషము రావడము.

మాటలు. వరె రాజదూతాగ్రణి యీ భూమండలములో ప్రఖ్యాతిచే స్వర్గమర్త్య పాతాళంబుల సూర్య వ్రాతంబునకు అధికుండనని ప్రసిద్ధి జెందిన శీతాంశులోద్భవులైన సుగుణసాంద్రుండనైన నకులరాజను వెలసితి వినుమా వెస తెలుసుకొనుమా.

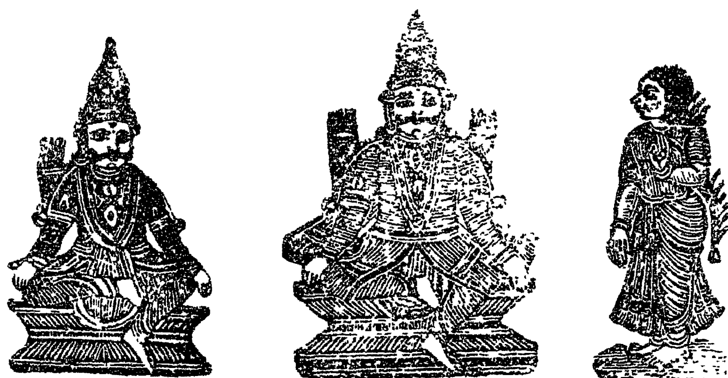
సహదేవుని వేషము రావడము.

మాటలు. యీ లోకమందు యిందుకులోత్పన్నులయిన రాజాధిపతులలో యుక్తుండనయిన సుకుమారసుందర షడ్రుచిరాంగ సౌందర్య సంపన్న సజ్జనుండను అతిప్రియముగలవాడయిన శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మ నామ సహస్రంబులు నిరంతరంబు మనంబున ధ్యానించె విహిత సుగుణోపహారుం డను సహదేవుండను రాజదూతవిహిత విఖ్యాత.

ద్రౌపతి వేషము రావడము.

రాగం - సాసాసాసారిససరీరీదపమగ.

సూత్రధారుడువిచారించుట వచ్చినటువంటివారెవరమ్మా వారికి ద్రౌపతి మాట. ఈ కుంభినియందు అంబుజసంభవజంబబేదిముఖ సుమనో విసరమునకు అంబరబింబాయమానుండయిన జాంబవతివరగుడు సుందరగిరి ధరుడు శంబరారిగురుడు జాంబూనదాంబరవరుడు విడంబమహిమగలవాడు శ్రీకృష్ణమూర్తి భృత్యులయిన పాండవుల కర్ధాంగినైన ద్రౌపతిదేవిని నా రాజదూత సుగుణవిఖ్యాత.

ధర్మరాజు యోచించుట.

దరువు॥ ధర్మరాజానృపుడూ - యోచించెనపుడూ॥ ధర్మా॥ దుర్మదమనుజులతో మెలగుటకై॥ ధర్మా॥ తొలిగెవిపిన వాసామెల్లా - నిలిచే నొక్కా అజ్ఞాతము హాహా॥ బలియులుశత్రులుకలత వెతుకుదురిక తెలియ గనుడు సుస్థలమెయ్యదియో॥ యోచిం॥

వర్ణన॥ యోచించెనపుడూ - యోచించెనపుడూ-తమ్ములకపుడూ- తెలిపెనపుడూ - ధర్మజూడూ॥ కిడ్కా-తోకిణుతకఝుణుతా.

మాటలు. భీమార్జున నకులసహదేవాదులువినుడి ఈసమయమందు మననామరూపంబులుదాచుకొని యుండుటకు స్థళము కనపడలేదు ఎటుందు కనిన యీపశ్చిమ దిగ్భాగమందు నిశ్చయముగా కర్ణవికర్ణులు భూమేలుచున్నారు యీతెగాక ప్రాగ్దేశము మగధాదులు బ్రోతురు, మహాశూరులయిన కురురాజులు ఉత్తరదిశ పాలించుచున్నారు, మన ముండుటకు స్థళము యెక్కడ గలదు, అజ్ఞాతవాసమునకు యోచించి చూడదగినది మీ మనసులో నున్నది.

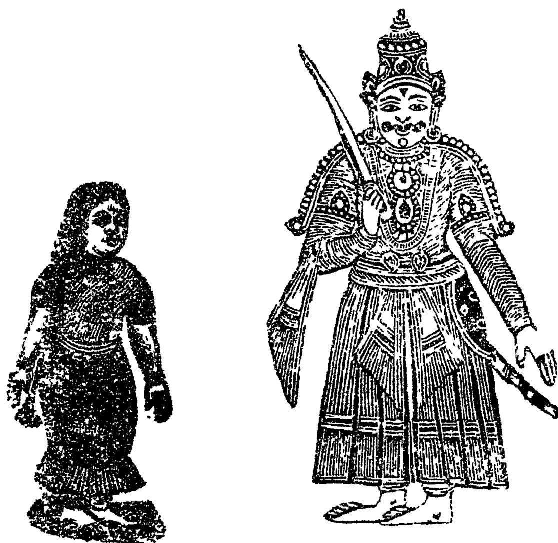
ఇందు భీముడనే దరువు॥ యోచించగాయేలా మనకు - చూచిందాయా తెలియమీకుహాహా॥ దాచుకదగినవిరాటునిపురమున - కీచకునిభయముకు వెరతురు కౌరవులు॥ ధర్మా॥

వర్ణన॥ అన్నయ్యాయోచన - యేలాయోచనా - యెంగుకీయోచన- సీమనసూ - తెలియాయోచనా॥ కిడ్కా॥

మాటలు. హేఅన్నయ్యా యిక్కడికి దక్షిణ దిగ్భాగమందు మత్స్యపుర మనే నగరమందు బలవంతుడైన కీచకుని బలముచేత అక్కడికి ధార్త

శాస్త్రులు రానేరరు నాయొక్క మాట మన్నించి అక్కడికిపోవుట వుచితము గాదా తెలియరాదా.

దర్వు॥ ధరణీసురుడాధర్మజూడా - వలలూడంద్రమా భీముహాహా
వరుడుబృహన్నలతురగ గోపతులుశ్రీ - కురుమాలిహారిక్రపసరమా ద్రిజా త్రై॥

ద్రౌపతి ధర్మరాజుతో అనే దర్వు.

ఘనమూగనుదీనియోచనజేయుటదియేమోవినగా దెల్పుముధర్మజా-
కాంతావినగాదెల్పుము ధర్మజాహాహా॥ ఘనపరాక్రమూభీమార్జునులాయుకు
పురునుండ॥ ఘన॥

వర్ణన॥ కాంతాయోచనా - పతీయేయోచావా - యెందుకీయో
చానా - యెక్కడిదియోచవా పాపమోచనా॥ కిడ్క॥

మాటలు. హే ధర్మరాజా తాము అజ్ఞాతవాసముకై ఆలో
చన చేయుచున్నట్లు తోచుచున్నది హే కాంతా సద్గుణవిశ్రాంతా.

దర్వు॥ అనుజూలుత్రిభువనామూలయందువిజయూలుగా - అనగన
మునువినవా - అనువొందమీయాజ్ఞాగాని - యెంతపనియైనగాక్షణమునకో
పలదీర్తురూహా॥ ఘ॥

వర్ణన॥ విడువిడుకాంతా - విడువిడుకాంతా - నీమదిచింత - జే
యగకొంత - యాలనెవింత - యాశ్రమముంత - దగిలెనుస్వాంత - అయ్యో
భగవంత - రుక్మిణి కాంత॥ కిడ్క॥

మాటలు. ఇదిగాక మీ అనుజులు భీమార్జున నకుల సహదేవులు

మహాబల పరాక్రమవంతులు త్రిలోకములయందు విజయము గలవారలై యుండగ యోచించ నేటికి మునూర్తికి॥

దరువు॥ పది రెండు యేండ్లు యీ పగిది కాననమందు యెదిగిన్రుండిన వేళలో - తదవాసమునా యేదైనారక్షించె తుదకు మానవపతి తోడుమీగా కుండగా॥ ఘన॥

వర్ణన॥ పదిరెండేండ్లు - పదిరెండేండ్లు - కాననమందు వుంటిమి ముందూ - అనుదినమందూ - హరిగోవిందూ - కృపతోనందు యీస్థల మందు - కృపయుంచు ముందూ॥ కిడ్క॥

మాటలు. అంతేగాక యీఅరణ్య వాసమునందు పన్నెండు యేండ్లు యే మహానుభావుని యనుగ్రహంబుచే కడతేరితిమో తుదకు అజ్ఞాతవాసము నొక సంవత్సరమును నా శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మమూర్తియే పరిపాలించ గలడు నిజముని తెలియుడీ నామాట వినుడీ.

దరువు॥ కరిరాజు మొరవిని హరియాతా చనుదెంచి - కరుణాతోడుత బ్రోవడా - పరమ భక్తుడనీవు హరిపాలన సేయగా కురుమూర్తి హరి గలడూ మనకిపుడూ॥ ఘన॥

వర్ణన॥ దయరాదా - కాంతా దయరాదా - యిది మరియాదా వేడగలేదా - ప్రేమయు లేదా॥ కిడ్క॥

మాటలు. ఇంకొ వక్క మాట వినుము గహనమునకు కరిరాజు మకరిచే జిక్కి శ్రమనొంది హరినిగూర్చి మొరసేయగా అతి త్వరితముగా వచ్చి మకరి శిరము ద్రుంచెను తామైతె భగవద్భక్తి గలవారలు పరమ భాగవతోత్తములు మిమ్ము పరిపాలన సేయుట ఆశ్చర్యము గాదు. ఆ యోచన సేయగూడదు.

విరాటరాజు వేషము రావడము.

పుత్రపౌత్రసహిత మాటలా, వచ్చినటువంటి వారెవరయా స్వామి కాళీశా.

విరాట్రాజు మాటలు

పరేవరే రాజదూతాగ్రణీ క్షత్రియ సముదాయమునకు భయం కరుడైన యీ ధాత్రియందు క్షత్రియులలో నుత్తముడనైన వాజీవారణ స్యందనాందోలిక ఛత్ర చామరాదులచేతను శోభితుండనైన యీమత్స్య నగరమునకు అధిపతినైన విరాట భూవరుడను గానా రాజదూతా పటుగుణ సమేత॥

సుధేష్ణ వేషము రావడము.

యైశ్వర్యమైన సింహాసనమునకు పాత్రుడయిన మందమతులయిన శత్రుకులముల నిర్జించి ప్రకాశించి కడుధీరుండయి బడుగు జనములకు కడుపు నకు కడుపునిడి తొడుగ వస్త్రంబులిచ్చి బ్రోచుటకు కల్పవృక్షమయిన భోగమందు అమరేంద్రుడయిన శత్రువులకు అరవింద బాంధవ నందనుండైన విరాటరాజాధిపుని అర్ధాంగినయిన సుధేష్ణదేవిని గానా రాట్దూతా కింకరజనాధినేత.

వ. తదనంతరము పాండవులు జమ్మివృక్షమునకు పూజించుట.

దరువు॥ అమ్మా విసనె జమ్మీ కొమ్మ మామనవి గైకొమ్మా మా మనవి విల్లానమ్ములు జిమ్మా కొనవమ్మా॥ అమ్మా॥ నేను అర్జునుడూ పెంపొసగానడిగితేయిమ్మా - కానిపరులకు మిగుల గనుపడ తగదమ్మా॥ అమ్మాయిలలో అర్జునుడు మిక్కిలి వలగొనిపూజించి - కులదైవముగ మిమ్ము గొలతురుగదవమ్మా॥ యిరవొందగ అజ్ఞాతావర్షము యిత్తరి జరిపి కురుమతి శ్రీహరి కృపచే కొనిపోదమమ్మా॥ అమ్మా॥

మాటలు. హే శమీవృక్షమా ఈ యజ్ఞాతవాస మొక సంవత్స రము విరాటనగరమందుండి తదనంతరము మిమ్ము పూజించి ధనురాది సాధనంబులు గొని చనియెదము మిగుల స్తుతియించెదము.

వ. అందుకు భీమునకు కోపము సంఘటిల్ల ద్రౌపదితో అనుట.

గీ॥ తాము ధనువులుగొనగ స్వతంత్రులగుట । నేను పరతంత్రుడుగనుండు టేమిచింత । కాని తెలియదు యిటువంటి కౌతుకంబు । వింటివే సాధ్వి ద్రౌపతి విమలనేత్రీ॥

మాటలు. హే ద్రౌపది తాము ధనురాది సాధనంబులకు స్వతంత్రు లగుట నేను అస్వతంత్రుడ నగుట తోచకపోయెను మొన్న సభలో దుశ్శాసనుండు నిన్ను లోలుకవచ్చి వస్త్రాపహరణము సేయు సమయమున వారి ఆజ్ఞాబద్ధులమయి యుంటిమిగాక ఆ సమయమందు అగర్వ ఖర్వ దుర్వారులయిన నూరుగురు దుర్యోధనాదుల పట్టి పట్టున చీల్చి కరిపుర ద్వారంబులకు హారంబులు శాయకుందునా పూరకనే వుందునా తాము మహావీర యోధులయినట్టు నేను అనాథనైనట్లు తోచుచున్నది హే కాంతా సద్గుణ విశ్రాంతా.

ద్రౌపది॥ క॥ శ్రీమహితసకల సుగుణో । ద్ధామవ్రతాపాభిరామదాసవహారదో । స్సీమానువిపులతరబల । భీమా పరాక్రమను నామ భీమబలామా॥

మాట. తాము అజ్ఞాతవాసము చిత్తగింపవలసినది యెందుకనిన తాము అతిపరాక్రమాభి విక్రములనిన్ని అతికోపోద్దీపిత మానసముగలవారలనిన్ని యెంచి యీరీతిగ నుడివినారు వినుమా యిందుకు సంశయింప పనిలేదు అతివిగ్రమ పరాక్రమాభిరామ సుగుణస్తోమ.

వ. పంచపాండవులు మారువేషముధరించి విరటుని పురమునకు బోవుట.

దరువు॥ కంకుడాయను ధర్మరాజుడింకాభీముడువంటకు - శంకిలకావలలునామముతో నపుడూ॥ కంకూ॥ హయగోపరివృత్తులైరీ - నియమమును తోమాద్రిజులు - సయముతో ద్రౌపదీ - సైరంధ్రియయ్యె॥ కంకూ॥ తొలుతా స్వర్లోకమునా ఆ పూర్వశి శాపంబుచే - యిలలో అర్జునుడూ బృహన్నలతానయ్యె॥ కం॥ మురహరుని స్మరియించుచు విరటుని పురమున కేగగ - ధరణీశుడువారల చరణములకు మ్రొక్కెగా॥ కం॥ యిరవొందగ కురుమూర్తి గిరివరమందిరుడైన - హరికృపచేనుండిరీ కరుణతో నపుడు॥ కంకూ॥

వ. విరాటరాజు ధర్మరాజును సన్మానించుట.

మా. ధన్యుడనైతినిస్వామి మిమ్ము పొడగన్న మాత్రాన మున్ను నేజేయు జన్మజన్మాంతరపాపములు నన్ను విడచిపోయెను నాపుణ్యావశంబున మిమ్ముపొడగంటిని సన్నుతించెదను మీరున్న స్థలమెయ్యదియో తెలుపదగు తపోనిధు నమూర్తిపిశదసత్కీర్తి.

ధర్మరాజు విరాటరాజుతో అనే దర్వు.

దంతినగరీశ్వరాయనీ చెంతనుండుమయా॥ దంతి॥ కుంతిసుతుల గొలిచిమేమూ- కొంతదినములు గడిపి పిదప॥ దంతి॥

వర్ణన॥ వినురాజా - దినకర తేజా - కవివరభోజా - కల్పభూజా - వినుమహారాజా॥ కిడ్క॥

మా. కరిపురాధీశ్వరులు మా శిరంబుననున్న వారి యిక్కడికి రాపడమునకు కారణ మేమనిన తెలుపుదువిను రాజా రవికోటి తేజా.

దర్వు॥ వొక్కదినమూ కౌరవాదులూ - పాండునందనులగామక్కువతో నాడిరిజూదములూ - యెక్కువైనరాజ్యమోడీ - సిక్కముగి సోదరులగూడీ - అక్కజముగా వనమునందూ - పెక్కుదినములుండిపిదపా॥ దంతి॥

మాటలు. చూడగను కపటమునను ఆడిరట జూదములు వోడిరట రాజ్యములు పూర్తిగా వినుము రాజా యిందునిభ తేజా.

దర్వు॥ రెండు ఆరు యేండ్లువిపినములో - పండియుమేముండగనూ- యేభూమండలమునా కేగినారో - మెందు అజ్ఞాతముకొరకై పాండుసుతులాగానమైతిమి॥ దంతి॥

మా. క్షత్రియోత్తములు కుంతి పుత్రు లేవురు సర్థరాత్రమందు మేము సుషుప్తి జెందివున్న సమయమున యెందు బోయినారో తెలియదు నందనందనునకే తెలుసును వారిని వెదకుచు యిందు వచ్చితిమి యింకా లేరైరి నేడూ మముకరుణ జూడు.

దర్వు॥ మరుగు వేషములతో బాగా తెరవా సహితముగా - గురుతులూ దెలియకుండగా బాగా - నరిగిరి యీ కరణియనుచూ ధరణి నెల్లా గ్రమ్మరిసీ - పురమునా కేతెంచితిమీ - కురుమతి శ్రీ హరికి దెలుసును॥ దంతి॥

మాటలు. హే విరాటరాజా వినుము రాజసేవ దొరకక మేము భోజనము సేయువారము కాము సహజమిది మాధర్మము పలుకు తెలిపితే నిది ఆశ్చర్యము తోచబడును యీ జగతియందు మమ్ము రక్షించేవారల కానమయ్యా యిది మా ధర్మమయా.

విరాట ధర్మరాజుల వాదం దర్వు.

ధరణీసుర యేవ్వరు నుండుడి మీవర మందిరమందూ యిందూ - యిరువురగ యీ నలుగురికి నరచిదీ యేకార్యములందూ యిందూ॥ ధర॥

మాటలు. వరకంకార్యులవారు వినుడి మా మందిరంబున నుండుటకు యీ నలువురికి యేమికార్యమందు పరిశ్రమ గలవారలు తెలుపదగు తపోవిధిమూర్తి విమదసత్కీర్తి.

ధర్మరాజు దర్వు.

పాకచక్రవర్తి ననేకవిధంబులవీకనొనర్చును రాజా రవితేజా. గో లహాయశిక్షకులుగనీ యిరువురి చేకొనదగు రాజాను తేజా.

మాటలు. హే విరాటరాజా వినుము మున్ను పాండవులకడ నుండు కాలమందు పరిపరిపక్వాన్నాదులు చేయుటయందు భీమునకు సైదోడంద్రు వీని నామము వలలుడంద్రు యీ కలియుగమందు సలరా జనవచ్చును యీతడు నాటకాలంకారముల యందు సలరా జనవచ్చును వినుమా వీని గనుగొనుము యితడు నాటకాలంకారములయందు విద్య ప్రవీణత గలిగినవాడు తక్కిన యీయిరువురు హయగోపరీక్షకులు నేను సర్వశాస్త్ర నీతి పురాణములచేత ధర్మయుక్తమయిన భూసురసన్యాసంబు వహించి కంకార్యులమైనాము వినుము వెస తెలుసుకొనుము.

దర్వు॥ ఘనముగ మీ మన్ననకు పాత్రులము అనవరతము రాజా కవి భోజా - ధనకనకములందున మీసరి అనవరతము రాజా - కురుమతిహరి మమ్మిటు తగ బ్రోచును యిరవొందగ రాజా॥ ఘన॥

ద్రౌపదిదేవి సైరంధ్రి వేషము ధరించి సుధేష్ణచెంతకు బోవుట.

క॥ ఆ పాదమస్తకము త । ద్రూపము నీక్షింపుచును గుతూహలమడరన్।
భూపాలమహిషియిట్లను । నా పొలతుకతోడ నుచిత వాక్యోన్నతిగన్॥

సుధేష్ణ అనుట. గీ॥ పదికులము నామ మెయ్యది యెవ్వరి । దానవేమి పనికిబూని యిప్డు । నేచట బుద్ధిదలచి యేగెద వింతయు । నెరుగ జెప్పు మాకు మెరుగుబోణి॥

ద్విప॥ రాజీవముఖి యింద్రు రాణివో నీవు - తేజమింతని జూచి తెలుపంగ రాదు - సురయక్షగంధర్వ సుదతివో లేక - నర యక్షకిన్నెర నాగాంగనావో - పరికింపగాను మీ పరమేష్టి సతివో - యిరవొంద శ్రీహరి యింతివో లేక - హరుని యిల్లాలివో యతివరో నీవు - మనునిరాణివో చూడ మరిచోద్యమయ్యె - యొంటిగా వచ్చితి వెందుబోయ్యెదావో - యిందురా పనియేమి యిందీవరాక్షి - పేరేమి వూరేమి పెనిమిటి యెవరూ - సారె కులాచార సద్ధర్మమేమీ - నినుగను గొనగానె నెనరుప్పతిల్లె - అనుమానమును మాని అతిశీఘ్రముగను - వినగదెల్పవె కొమ్మ వేడుకలిమ్మా.

దరువు॥ చెలియాబల్కవె చంద్రవదనా - నాచెలిమితోడనుకుందరదనా॥ చె॥ తలిరాకుబోణి నీకులమేమి స్థలమేమి - యిలగృహమ్మరిలను మిక్కిలిచోద్యమయితోచు॥ చెలి॥ పతిసుతహితులు యెవ్వారు - యీ క్షితియందుకలిగివున్నారూ - అతిరూపవతివి వక్కతివిరాకతమేమో రతివో పార్వతివో ద్రౌపదివో చిత్రమ్మయ్యె॥ చెలి॥ అనుమానము విడనాడు - నాతో అనువొందగనుముచ్చటాడూ - కనుగొనినంతనె మనసుసంతసమాయె॥ చెలి॥ సరసిజాననజాగు లేలా - యింతవెరుపేలనే ముద్దుబాలా యిరవొందగాను శ్రీకురుమూర్తిహరిబ్రోమా - తరుణియీధరణి నీకరణి రాబనియేమి॥ చెలి॥

మాటలు. హేఉడు రాజముఖ వినుము తలిరుపాదములు చిలుకలువలె పలుకులు అరబులదోలుతొడలు లఘువృగములేడి చూపులు ధనువులబోలు కనుబొమ్మలు యింద్రనీలములదెగడు ముంగురులు పగడంబులమించు యధరంబు కుందకుట్మలంబుల గేరు దంతంబులు గలిగిన దానవు యిక్కడికి రావడమునకు పనియేమి నీనామమేమి కన్యాకులామణీ సౌందర్యశిఖామణీ.

ద్రౌపతి తన వృత్తాంతంజెల్ల సుధేష్ణతో దెలుపుట.

మాటలు. హే సుధేష్ణామణీ వినవమ్మా సైరంధ్రిజాతి సంభూతను మాలినియను నామంబు గలదానను వినుమా విరాటభూవరుని కొమ్మా.

సుధేష్ణ మాటలు. హే భామామణి సైరంధ్రిజాతి యనగా యేజాతిని యనగా యేజాతి యే నామమో సక్రమముగా నెల్పవే కొమ్మా బంగారు బొమ్మా.

సైరంధ్రి అనుట.

శ్లో॥ సైరంధ్రీపరవేశ్మస్థా - స్వవశాశిల్పి కారికా ఇత్యమరః॥

టీక. గంధలేపనమున్ను తిలకనిర్మాణమున్ను మొదలయిన పనులు చేయుచున్న స్త్రీ పేరు తెలిసి వినుము నిలచి గనుమా.

ద్విపద॥ వినవమ్మ సుధేష్ణ విన్నపంబొకటి - మును పాండవులు జూదమాడినపిదప - వనమునపన్నెండు వత్సరములుండి - చనిరి యజ్ఞాతవాసమునకై విన్న - పాండవులేవురు పణతి ద్రౌపతియూ - నిండు రాత్రివేళ నెటుబోయినారో - ద్రౌపదిదేవిని తగ వెతుకు కొనుచు - ఈపురంబునకిపుడు నే తెంచినానూ॥

దరువు॥ మందగమన సైరంధ్రినేని గృహమందు నుండగ వచ్చితి

పల్లవి॥ సుందరి ద్రౌపతియందు సేవకురాలై - యుందూ నేనందూముందూ - యేమందూ॥ మంద॥

వర్ణన॥ వినువినవమ్మ - విరటునికొమ్మ బంగరుబొమ్మ - కాంతులు జిమ్మ - రతనపుబొమ్మ - సరిలేదమ్మ - మనవినమ్మా॥ కిడ్క..॥

మాటలు. హే మందగమన సుధేష్ణామణీ వినవమ్మ మనవిచేకొమ్మ చంద్రవంశాధిపతులైన పాండవుల అర్ధాంగియైన ద్రౌపదీదేవికి యింపొందేటట్టుగా సేవకురాలనై వుందు నేనందుముందు.

దరువు॥ అడవిలో ద్రౌపదిపణతి వెంబడి నేను పుడమిసంచరించితి నడురాత్రియందు కెక్కడికేగిరో వారూ - కడువాడిగావచ్చితి యిటు వచ్చితి॥ మం॥

వర్ణన॥ తెలిపెదనిందు - ద్రౌపది యందు - సన్నిధినందు వుంటినిముందు - మేమనందు శ్రీహరినిందు - స్తుతియింతుమునను॥

మాటలు. నిన్నటిరాత్రియందు ముందున్న విపినవాసమునందు పాండవులకు యెన్నగా పన్నెండువత్సరంబులు నిండుట తిన్నగాగురించి అజ్ఞాతవాసము జరుపుగావలసి ద్రుపదనందనయైన ద్రౌపదిదేవిని మున్నిడుకొని పతులేవురున్ను కన్నుగవదెరచి చూచినంతలో వారలు గనిపించనందున వెదకుచు వచ్చితినమ్మా విరటునికొమ్మా.

దరువు॥ ఈసమయమున నన్నే విడవని చాల ఆసించుకొనియుంటినే - దాసినయ్యెదను నీ నాసికనుండితే - వాసి కెక్కెదనంటిని నాల్గోటిని కుండ॥

వర్ణన॥ పయోరాజుడు - దరహాజుడు - నాపై నేడు - కనికారజూడు - వినుపించు నేడు - శ్రీహరితోడు - దెలిపెద నేడు॥ కీచక॥

మాటలు. ఈ సమయమందు నిరీక్షించక గ్రాసముసంగి పోషించి నట్టియున దని రెండువత్సరంబులు నీదాసినై యుందు నీగృహమందు.

దరువు॥ విరతాము కురువుమూర్తి గిరిశ్రీనివాసుని - మరువాకనిలచే జనూ - కరుణించి బ్రోవు యిత్తరిని బంగరుబొమ్మ - సుకోదరులు కెల్లసుతోన్న తొనంగదవమ్మా॥ మ ద॥

వర్ణన॥ విరటునియునతి - విరటునియువతి - వినవే నాతి - విశె దఖ్యాతి - నామదిరీతి వృందుహనాతి - సద్గుణయువతీ॥ కీచక॥

మాటలు. హే సుధేష్ణామణి వినవమ్మా నీ గృహమందు సంచార్ల జేయుచు నుందునమ్మా ముద్దుగుమ్మా.

సుధేష్ణ అనే దరువు॥ కొమ్మరో వినుమా - యమ్మరో గనుమా - సమ్మోదంబు గాను సంతసించుమా॥ కొమ్మ॥ చింతాబాసి మా సంతసమున నుండుమా - యింతీపూలబంతీ సౌఖ్యముగా గనుమా॥ కొమ్మ॥ పున్నమ చంద్రునిబోలు నీముఖమూ - వన్నెలాడి నిన్ను గన్నకోర్కె దీరు॥ కొ॥ భూమి కురుమతి భాసురభమతీ - భామ యిచ్చట నుండు భయము బాసియుండగా కొమ్మ॥

మాటలు. హే సైరంధ్రిరమణీ వినవమ్మా వెరపులేక నా మందిరమునను సుఖంబున నుండవె కొమ్మా.

కీచకుని వేషము రావడము.

దరువు॥ తోంతితత్ధాంగుతాంధిమ్మతకధిణుతాంధిత్తాంతిపూత॥

సూత్రధారుని మాటలు. వచ్చినటువంటి వారెవరయా స్వామి హోహో.

కీచకుని మాటలు. వరెవరె పరివారముతో వచ్చి కరములు మొగిచి అతిఆశ్చర్యముగా విచారించెదవు నీవెవ్వరో తెలుపుము వేగ చెప్పెదను బాగ సూత్రధారి మాట ఇచ్చట ముచ్చట బరయువచ్చిన వారల సెచ్చరించుచు రాజాజ్ఞచే యిచ్చటనుండెడి సారథినిగాన తామెవ్వరో తమనామధేయం బెద్దిమో శీఘ్రముగ దెలుపుడి నామనోవాంఛ దీర్పుడి.

కీచకుని మాటలు. ఈ పుడమియందుండు రాక్షస సముదాయము సకు కిరీటియైనవాడును మదించి హుంకరించి నాయెదుట సంచరించె, గర్వో త్కృష్టులైన శత్రురాజుల మదమణంచి మేలు పుడ్డండప్రకాశుల నిర్జించే వేళ రక్షించేవారెవరు పరమేష్ఠి చక్రాదుల పురములుపట్టి యూచి నూ చెను ముక్కంటికి తెలుసు నాబలము రాజదూత జగత్ప్రఖ్యాత.

వరె యీపుడమియందు కడువడిగా ఝుడిసి భవాండములు పోడి పోడిగాగలవు గడగడవణకి తడబడి శిరముడిగొని దృఢమునుబొంది బెగ్గడిల్లి నిడిసపడ రవిచంద్రులు తావులుదప్పిరి వినుమూ నాసాహసంబు గనుమూ.

యింతేకాక పుద్భట పరాక్రమము యొక్క రాజకులమనె పర్వత సముదాయమునకు దిట్ట వజ్రపాణినైన కరిశిరము భేదించె కేసరినైన యీ ధారుణిలో వైరిరాజుల నడంచి విరాటునకు కానుకలొసంగ జేసిన కడు ధీరమతినైన కీచకుండను నానామంబు వినుము, రాజదూత జగత్ప్రఖ్యాతా.

కీచకుడు సుధేష్ణతో అనే దరువు.

క్షేమసమాధానముందూ - అక్కయ్య ప్రేమతో దెల్పుమండూ - యుండూ॥ క్షేమ॥

వర్ణన॥ అక్క క్షేమమా - అక్క క్షేమమా - మీరలు క్షేమమా - బావా క్షేమమా - వినవినవమ్మా - తెల్పవెకొమ్మా॥ కిడ్క॥

మాటలు. హే మానవతి అక్కయ్య వినుము. మీధామమందు సర్వు లు క్షేమమేనా - అకసి నేడు కరుణజూడు.

దరువు॥ ఉత్తరోత్తరగులుగాందూ పోయినగు [illegible] తెన్మ సిందూ చిత్తమిట్లనై పదిందూ - నాయదిల తరము శాంతినొందూ - యుం దూ॥ క్షేమ॥

వర్ణన॥ ఉత్తరోత్తరులు - చిత్రజాతకులు - వృత్తమామతులు ప్రజ్ఞాన్వితులు - చిత్తజప్రబలులు - రాజాన్వితులు॥ కిడ్క॥

మాటలు. గొత్తిగొత్తరుల యొదుటబోయినో యుండలేరా సంపే హించక ముందు నీనండనుల గనుగొందు ఆనందము జెందునా సర్వబంధు వులు కుశలమేన తెలుపు గాన.

దరువు॥ పుడురాజ బింబాననా - వయ్యారి నడురాజ గజగామునా కడు బెళుకుచూపులలనా - గనుగొన్న యొడ నాదుమదినిలుచునా॥

వర్ణన॥ వినవినవమ్మా - యిదియెవతమ్మా - బంగరుబొమ్మ ముద్దులగుమ్మ - కాంతులుజిమ్మ - చక్కనిబొమ్మ - చక్కనికొమ్మ సరిలేదమ్మ - యీసతికురులు - యీసతికుచులు - తుమ్మెదగముల తెరపాతోడలు - అరటులబోలు - యీసతిచనులు - జీవచూగు పణతీకనులూ - కలువలబోలు॥ కిడ్క॥

మాటలు. అక్కయ్య నీ ఆలయమందు నొక్కమదించిన యేను గను దిక్కరించె నడుపు గలిగిన యీ జగతియందు అధిక లావణ్యసుందరి శిఖామణి యిది యెవతి దీనిపృభయ కుచమధ్యమందు నాప్రల్లంబుచక్క రాదేమిసేతు దీని ద్వంద్వకుచ ఘరుషంబుచే నశియించెనో విరహసంతా పాగ్నిచే కరిగెనో దీనిలావణ్య సుధాసముద్రమందు మునిగెనో దీనివయ స్సనే కాంతారంబందు మన్మధుండనే తస్కరుం డపహరించెనో నాకు ఆశ్చ ర్యము తోచుచున్నది అక్కా నాయందు అక్కరదలంచి నన్ను రక్షించుకొన వలెను దీనినా కొనగూర్పవలెను.

దరువు॥ తరుణీయిరుకుచములందూ - నామనసు యిరుపుకొనితిరుగ దిందూయిందూ - బిరుసుతొనరిగి కరిగినదోమందూ - కురుమూర్తి స్ఫూర్తి నెరుగ డేమనందూ - యిందూ॥ క్షేమ॥

వర్ణన॥ యీసఖిమోము - చంద్రునిసమము - తెలిపెద వినుము - నామనవినుమూ - నన్నుగను గొనుమూ॥ కిడ్క॥

మాటలు. యీయింతి కళంకరహితమయిన రాకేందుముఖి సొగసు వయ్యారి మన్మధునిచేతి కఠారి విజితగడగమనకలకంఠికమలనయన దీనినా కొనగూర్చు నామది సంభ్రమముదీర్చు.

సైరంధ్రి సుధేష్ణతో అనుట.

దరువు॥ వచ్చినవారెవ్వరెకొమ్మా - నచియింపవమ్మ॥ ప॥ చూట యుతముదాచకచ్చె జాచియు దురాచకముల - కీచకుడని పలుకగాదగునా రాచవాడలోనా॥ వచ్చి॥

వర్ణన॥ చూడుమునాడు - పలుకొసిపోడు పైబడునప్పుడు - నెడిసోతాడు - నీతమ్ముండు - తెలియగలేడు - దుర్మార్గుడు॥ కీచ॥

మాటలు. యీ రాచనగరిలోపల సతులజూచి నిలువనోపక నీచ వాక్యాలు బలుకుట కీచకునకు వుచితమేనమ్మా కూడదని తెలుప తగునమ్మా.

దరువు॥ ఇంతిగోబలవంతులు నాకాంతులు గంధర్వులేవురు - దుర్మంతుర నను తెలియగలేదా - నిర్భ్రాంతుడీడా॥ వచ్చి॥

వర్ణన॥ ఘనసాహసులూ - ఘనసాహసులూ - ఘలసితంబులూ - బలసంయుతులూ - దేవాకృతులూ - దుర్జనహంతులూ - గంధర్వులూ॥ కీచ॥

మాటలు. ఇంతేగాక నాకాంతులు మహాబలపరాక్రమవంతులు గంధర్వులు యేవురుగలరు దుర్మదులద్రుంచి వేతురు తెలియజాలవు వ్యర్థముగా చెడిపోగలవు.

దరువు॥ గురుతరముగ కుజమాతి శ్రీహరిని సన్నుతించియనుచు గుణయుతనెపుడు తెల్పవె తరముగాదనవు॥ వచ్చి॥

వర్ణన॥ వినువినునాతి - వీనికినీతి - లేదెఖ్యాతి - తెలుపుమురీతి - యిద్ర్రప్రఖ్యాతి - కురుమతిహరినె - కురుమతినె - నమ్మితిమదినె యిటుల సదగునే॥ కీచ॥

మాటలు. శ్రీకురుమూర్తి హరిని నిరతము నమ్మిన తరుణీమణి యని తెలుపదగునమ్మా బంగరుబొమ్మా.

సుధేష్ణ కీచకునకు బుద్ధి జెప్పుట.

దరువు॥ శోకవరాళి॥ పరనారీమణులాయీ పగిదిమోహించుట తరమేమన్నా - శిరియునాయువుదినాక్షీణించుతమ్ముండ తెలియవన్నా॥ ప॥

వర్ణన॥ వినువినవన్నా - యిదితగదన్నా - పరస్త్రీయన్నా యెవ్వరు విన్న నవ్వేరన్నా - నామనవివిన్నా - మేలగునన్నా॥ కీచ॥

మాటలు. పరస్త్రీదోషముచేత బహుమంది హతమైపోయినారు పరస్త్రీల గవయుట పరద్రవ్య మపహరించుట పరనిందలు సల్పుట యీ అపరాధులకు దూరమకాదురని పెద్దలు బలుకుదురు వద్దుపోవన్నా బుద్ధివినవన్నా.

దరువు॥ అందారివతె నొక్క ఆడుదానికె యింతాయెందుకన్నా - గంధర్వులేవురు గలరు దీనికిపతులు తెలియవన్నా॥ పర॥

వర్ణన॥ వినుమినురోరి - యిదిపరనారి - మానసిక... - ...
దోషకారి దుష్టాచారి - యేలర వోరి॥ కీచక॥

మాటలు. యీలోకమందు అనేకస్త్రీలుగలరు అందరివలెంబు ... ఆడది యిదిగాక గంధర్వులసతి యిది యందరవలెకాదు మందగ ... దండనకు లోబడకు తమ్ముడా చెడకు.

దరువు॥ కన్యాదాసీలునీకూ యెన్ని కావలసినా వున్నారన్నా ... భామలబొంది హితమయ్యే బోవుట యెందుకన్నా॥ కన్యా॥

వర్ణన॥ నాగృహమందూ - కోరినవిందూ - వున్నారిందూ - ... సుందు - కోరిమియిందూ - చూడుమియిందూ - ... కీచక॥

మాటలు. అనుజా నా మందిరంబులో నీవపేక్షించిన ... కూరిలించెద వినుమా సుఖము గనుమా.

దరువు॥ ఇచ్ఛలేనియింతి నెనయాగ అపకీర్తి వచ్చునన్నా - ... కురుమూర్తి - హరియునీమాటలు మెచ్చడన్నా॥ తర॥

వర్ణన॥ దీనిపతులూ - బలసంయుతులూ - దేవాన్వితులూ - ప్రజ్ఞాన్వితులూ గంధర్వులూ - విలసితనుతులూ॥ కీచక॥

మాటలు. వరె మూఢ యిచ్ఛలేనటువంటి మచ్చకంటిని ... వచ్చును అపకీర్తి మెచ్చడు మురమూర్తి అచ్యుతుడు వూర్తి.

కీచకుడు సుధేష్ణతో అనుట.

దరువు॥ భామామణియీమానిని - కామించితిభోగింపను॥ ... నోమునునోమినా నోముఫలింపగ - వేమారును నామానస మేమా... కామునుజేసె॥ భా॥ అక్కరో యీచెలి చక్కనిదానిగనీ - ... మును - తిక్కమొగ మొక్కజేసె॥ భా॥ చానమొగముజాలు ... మామనుబోలు - దీనిబోలుదాని పనిబూని దివిగానిగన॥ భా॥ ... కురుమతిభామునకభినుతి - ప్రేమామున నామానసకామమునులుదీని ...॥ భా॥

సుధేష్ణ కీచకునకు తిరుగా బుద్ధి జెప్పుట.

దరువు॥ మన్నించినామాటవినుమా అన్నా యింటికిజనుమా ... ప్రతిను నీవాసింపగబోతె పాపమగ్గలమౌను గనుమా॥ అన్నా॥

వర్ణన॥ అన్న వినరా అన్న వినరా - నాయన్న ... యింటికి జనరా - యిది హితమటరా - తెలిపెద వినరా - తమ్ముడ ...రా॥

మాటలు. తమ్ముడా వినుము. ఆహా మమ్మునేసించిన అన్యా... మునుగా మాటలు బలుకకుండుము నిక్కముగ నక్కనారిణ్ము ...

పని చెప్పి మేమే వెరతుము. నీ మనస్సునకు తెలియక మదోన్మత్తత చేత యీ
నోను యీలాగు బలుకుట మరియాద కాదు, దుష్టా, పరమ పాపిష్టా.

దరువు॥ దుర్మార్గులను యమధర్ముడు శిక్షించు దుర్మార్గ నిదియోట
యోలవినుమా - అన్నా యింటికి జనుమా॥ మన్నించి॥

వర్ణన॥ దుర్మతుడంచూ - యెముడు నెంచూ హరిశిక్షించు తెలి
పెదనంచూ తెలిపెదవినుమా - సుఖమూ గనుమా - నన్నూగనుమా॥
కిడ్క॥

మాటలు. వరే దుర్మార్గ వినుము. ఈ ధారుణియందు దుర్మార్గుల
యిన పురుషులను యముడు శిక్షించును నీవాపె నపేక్షింపక జనుమూ నా
మాట వినుమూ.

దరువు॥ పరసతిబొందిన దురితాము లేతెంచూ - కురుమూ త్రిహరి
మెచ్చుపినుమా - అన్నా యింటికి జనుమా॥ మన్నించి॥

వర్ణన॥ హరిమెచ్చడూ - హరిమెచ్చడూ - శ్రీహరి మెచ్చడూ -
మతిలో మెచ్చడూ మతిలో మెచ్చడూ శిక్షించగలడు - వినునాతోడు -
బ్రోవగలడు॥ కిడ్క॥

మాటలు. బలాత్కారము చేత పరసతులను బొందిన పాప మగ్గల
మానూ వినుము నేడు తెలిసి చూడు.

సుధేష్ణకు కీచకునికి వాదం దరువు.

కీచ॥ అక్కరో వినుమా - అతివరో గనుమా - వెక్కు మాటలాడ
నీకు ప్రియము గాదమ్మా॥

సు॥ అనుజా వినరా - ఆత్రమేలరా - మనసు నిల్పజాలవింత మరు
లుచాలుర॥

కీచ॥ యింత చక్కనీ యింతినీ గని - మంతనమున నోర్వజాల
మానినీమణి॥

సు॥ గరుడగమనునీ కురుమతీశుని - నిరతము మది మరువకాను
స్మరణ జేయుమా॥

తిరుగా కీచకుడనె దరువు.

యెన్ని జెప్పిన విననమ్మా - యీ వన్నెలాడిని విడువా నమ్మా॥ ప॥
మన్ననతోడ నీ సన్నిధిలోపల వున్నందుకే నేను నిన్ను వేడితిగాని॥ యె॥
యెంతో చక్కనిదీ ఈ యింతీ - మరునికాంతిసగూ పూలబంతీ - మంతాన
మునకు నామందిరమున నుంచె - కాంతలలోన మన్నింతు యీ కాంతనూ
యెన్ని॥ సీ॥ ...లి మోహమాయే - యెమెము తెలుపరానిది చిత్రమూ

యే - అలుకపడక నన్నూ ఆదరించవమ్మా - తెలుపుదు కుసుమగాత్రి తెలిసేటట్లుగ నీకు॥ యెన్ని॥

వ. కీచకుడు సైరంధ్రిపై మోహముచే తత్తరపడి ఆ సుందరీ మణిపై బడు సమయము గురుతెరింగి సుధేష్ణ కీచకునకు మరుగు మాటల చేత నీ తాపునకు పంపించగలనని నుడివిన కీచకుడు పోయిన తనుపగ నాప్రియపతితో యిట్లనియె.

దరువు॥ పోపోగదే - పోగదే సైరంధ్రి వేగా॥ పో॥ దాపురమైనాను రా దామకరాగా వేగా॥ పోపో॥

వర్ణన॥ వేగమెపోవే - సురగొనితేవే - అమ్మయ్యా పోవె బరువడి రావె తడువేలపోవె - నామన వినవె॥ కిడ్కు॥

మాటలు. పణతి సైరంధ్రి జనశిరోమణి వినుము నా తమ్ముడైన కీచకుని సదనమునకుబోయి ఈ గిన్నెలో సురగొనితేవె మధురవాణి పున్నాగవేణి.

దరువు॥ రత్నపుగిన్నెలోన అతిమధురాపూసురా - జతనముగానూ దేవె అతివ సైరంధ్రివేగా॥ పోపో॥

వర్ణన॥ పిలచినచాలా - పిలచినచాలా - పలుకవేలా అలుగుటమేలా తెలుపవెబాలా - వలువదుహేల - నిలుకడలేలా జేయగమేలా॥ కిడ్కు॥

మాటలు. వజ్రవైడూర్య నీలగోమేధిక పుష్యరాగ మరకత మాణిక్య స్థగితమైన యీ చషకములో మిక్కిలి అమృత తుల్యమయిన మదిర పదిలముగదేవే మదకరిగమన యిందునిభ వదన.

దరువు॥ ఘడిఘడియాకూ నోరూ తడియుడిగీ నాదికా- నిడిదిగూడను వేగా కడువడినడుగిడూ॥ పోపో॥

వర్ణన॥ దయరాద - దయరాద - నామీద దయరాద - నేడగ లేదా - కొనియాడగలేదా - నాతో వాదా॥ కిడ్కు॥

మాటలు. కడువడిగా నడుగులిడులిడు విడువు నీయడలనున్న అనుమానము నోరు తడియుడిగినది నిడుదిగూడదు తడయనేరను కడువేగ జనుమూ నామాట వినుము.

దరువు॥ కురుమతీశునికృపాశిరమునధరియించి- నాయువరజునింటికి బో యి - సరగునాసుర దేగా॥ పోపో॥

వర్ణన॥ హరికృప వేగా - హరికృప వేగా - శిరమునబాగా - ధరియించివేగా - పోగదెవేగా॥ కిడ్కు॥

మాటలు. హే కీరవాణి నా మనవాలకించి సుక సీవతి శీఘ్రముగా దెమ్మా నామాట సమ్మా.

సైరంధ్రి సుధేష్ణతో అనుట.

దరువు॥ ఏమనవలె నిక ఏమని తెలుపుదు - భూమిపాలు రాణీ కోమలివిభునితో॥ ఏమ॥ నీచపు మాటలు కీచకుడాడగ - చూచినదానవిటుదాచగనేటికి॥ ఏమ॥ నమ్మతీగానిను నేమనములోపల నమ్మినదాననిటుబొమ్మని పలుకుట॥ ఏమ॥ పరిపరివిధములా - మొరలిడ నీమది - కరుగదు కురుమతీ హరి మెచ్చుడీరీతి॥ ఏమ॥

సుధేష్ణ సైరంధ్రితో అనుట.

దరువు॥ మదిరెదేగా పోగాదేవేగా - అతిముదముతో బాగా॥ మ॥ ప॥ పదవేలనుజుని సదనమునకు వేగా - సరగునసురదేగా॥ మ॥ యిన్ని దినమూలూ నా గృహమందూ - హితురాలనుకొంచూ నున్న నాతో మాటవినావమ్మా- మగువరో యేమందూ॥ మ॥ పంతమేలాయింతినాతోడా- యింతకులోగానూ - యంతదెలుపాగాను వినవికనూ॥ మ॥ తరుణిరో నామాటచేకొమ్మా - తలచెద విక సుమ్మా కురుమతి శ్రీహరిని నెర నమ్మా॥ మ॥

మాట. ఇన్ని దినములు నా గృహమునందు నున్న దానవనిన్ని నా హితురాలవనిన్ని అత్యంత ప్రియురాలవనిన్ని కేవలమున నమ్మికగలదాన వనిన్ని అతిరహస్యమైన ముచ్చట తెలుపనైనది, యెందుకనిన యీ ధాత్రియందు మధ్యపానము నిషిద్ధమని పెద్దలు దూషించెదరు మిక్కిలిగా గోప్యముచేత తెలుపనైనది సైరంధ్రి వినుమూ అతి శీఘ్రముగా జనుమూ.

సుధేష్ణతో సైరంధ్రి అనుట.

దరువు॥ యెటువలెబోదునెకొమ్మా - నేనెటువలెబోదునెకొమ్మా॥ప॥ నీచుడైనయాకీచకుసదనము - యెటుబోదునె - యెటుబోదునె॥యె॥ సింహబలునిసదనంబునకునే - యిమ్ముగనేపోజాలనే॥ యె॥ పరిపరివిధముల మొరలిడునామది - కరుగదు కురుమతి హరి సాక్షిగనే॥ యె॥

సైరంధ్రి సుధేష్ణతో అనుట.

తగదమ్మా నను బొమ్మాసిపలుకుమాట॥ త॥ ప॥ మగువారో పగతూ నీమందిరమునకునూ॥ త॥ వినలేదా కీచకుడాడుమాటలు వినలేదా - మన మూనక నికరముమానీ యేటికి [illegible] యింటా నిలచె వేళలో తోలుతానే చులకాని పనులు [illegible] లేదా॥ త॥ సైరంధ్రీ జాతుల వారి కేందైన సైరంధ్రి [illegible] పిగులగూర్చుటగ్గాని సురదేగా ధూమ్యమూ॥ తగ॥

అతివారో ఏవ్వరు గంధర్వులుపతులు - నాతి కెయునరించేరు హితవుగాదిది నీకూ॥ త॥ కరుణించూ మనగా నామొరవిను కరుణించూ- విరుబోణీకురు మూర్తి హరిమెచ్చ డీమాట॥ తగ॥

మగుడి సైరంధ్రి సుధేష్ణతో అనుట.

దర్వు॥ న్యాయమేమో యిది శ్రేయమా యిటుబలికేది - తోయ జానా యేమిందూగూడెనె - నీ వినవే తోయజా॥ న్యాయ॥ న్యాయము గాదూ - న్యాయముగాదు న్యాయ॥ ధర్మముగాదు - యీయయదాదు - వూరికపోదు - నీదయలేదు - ఏమననీదు - మనసుకు రాదు - మోసు వలెబోదు॥ కిడ్క॥

మాటలు. రాజరాణివైన సుధేష్ణ వినుము మహాక్రూరుడైన ఖలుని ఆలయమునకు నన్ను బొమ్మని ఆజ్ఞాపించితె నాయత్నములేదు నీవు పంపించేది వుచితముకాదు.

దర్వు॥ అనుజగృహమునకూ - నన్నునంపబోకుమనుచూ నిన్ను వేడుకొనియేదా - నీవువినవె॥ తో॥ న్యాయ॥

వర్ణన॥ ననునంపబోకు - నను చంపబోకు - మనమునసీవూ . యిటులాడబోకు - తెలియదునీకూ - కోపముగాకు - పాపమునీకు॥ కి॥

మాటలు. నీ అనుజుని గృహంబునకు నన్ను బంపించేది న్యాయముకాదు నీతమ్ముడు నిను గనుగొనవచ్చినప్పుడు నీవెనుక నేను వాడిగిప్పు డగా నీతమ్ముడు ననుజూచి ఆడరానిమాటలు బలుకుట వినలేద అమ్మా విరాట్ భూవరునికొమ్మా.

దర్వు॥ మదుగొని తేగానొక్కమదవతీ నంపూమికా - సదమూలు మతిబోగా - జాలను నే - నీవువినవే॥ తో॥ న్యాయ॥

వర్ణన॥ మధుగొనితేగా - మధుగొనితేగా - మగువనువేగా బంపుము బాగా - తెలిపెద వేగ॥ కిడ్క॥

మాటలు. శంకెలకా నీ యింటిలోనున్న హంకజనముఖులలో యీ కావక్కతిని కొంకక అంపుము నన్ను బొమ్మని బలాత్కారముచేసి కోపించి బలుకుట సంభ్రమమా సుధేష్ణమ్మా.

దర్వు॥ కురుమతినిలాయినికరుణగలదాపావనీ - పరిపాలింపుమని ప్రార్థింతునే - నీవువినవే॥ తో॥ న్యాయ॥

వర్ణన॥ కురుమతిహరిని - కురుమతిహరిని - మందరధరుని పాప విహరుని - శ్రీరమాపతిని - నమ్మితిమదిని కొనియాడెదమతినీ॥

మాటలు. కురుమతిగిరి మందిరుడైన శ్రీహరి కరుణాకటాక్షం బునకు పాత్రురాలనైన శరదిందుముఖి పరిపాలింపవలసినది శరణాగత నయి ప్రార్థించెదను మరిమరి చెప్పనేటికి ముమ్మాటికి.

సుధేష్ణ సైరంధ్రితో కోపించుట.

మత్తకోకిల॥ ఉత్తరంబులకిట్లునే ప్రత్యుత్తరంబులు జెప్పగా - యు త్తరంబదిగాదుమానినియుక్తు లెల్ల యుడుంగుమా - యెత్తవేవి స్తళ్ళ తో త్తిసి నెంతమంది భుజించిరో - మొత్తముగ్ వెనదెల్పుమన్నటు ముందునా మితిలాయుగా॥

సైరంధ్రి దుఃఖించుట.

దరువు॥ శోకవరాళి॥ యేలపుట్టించెనోబ్రహ్మ - అయ్యోపాపీజన్మ యేలా॥ ప॥ చాలాగానాపూర్వకర్మామిలాగుండా॥ యేలా॥

వర్ణన॥ యీజన్మమేలా - పాపిజన్మమేలా - బ్రహ్మకుమేలా - పుట్టించనేలా వుండగనేలా - నిల్వగజాలా శ్రీహరీ హేకృష్ణాద్వారకా పురివాస॥

గీ॥ యిట్టిజన్మమేలపుట్టించెనో దాత। మొదటజన్మకర్మ మొనరగూర్చి। పరులచేతి భంగపడుమని వ్రాసెనూ - యేమిసేతుకరుమ తీరకృష్ణా॥

వర్ణన॥ రంగరంగరంగా శ్రీపాండురంగా । ఖగతురంగా కరుణా పాంగా నవమోహనాంగా అయ్యో శ్రీరంగా॥ కిడ్క॥

మాటలు. హరిహరి మహాకష్టపుదిన మిదియు పరులవద్ద నుండు టకు సరసిజోద్భవుండు నన్ను సృజించె నెందుకు దుష్టాత్మునిమందిరము నకు పోయిరమ్మని అజ్ఞాపించి కోపించినందుకు యేమందు ఘనతపోనిధు లైన మునిజనహృదయమందిరుడైన శ్రీకృష్ణమూర్తికి నాయందు కరుణా కటాక్షంబు లేనందున మానభంగకాలము ఘటించెను కన్నుగవల నశ్రు జాలములు గురియుచు బంగారపుగిన్నె చేతగొని ముంగటికి జనుసమయ మున కృష్ణా వాసుదేవ దేవకీనందన నందగోపకుమార గోవింద పంకజ నాభ నన్నురక్షింపుమనుచు అంగనాకులమణి సర్వసదృశ వేణి.

దరువు॥ కుటిలాలమంతాలూలోన - యిటులాడగానూ॥ యటుల సైరింతునేనేనూ - కుటిలతమధువును తటుకునదెమ్మనుచు - హాటమునా ఘంచె యింకెటులసుధేష్ణా॥ యేలా॥

వర్ణన॥ యీసమయమునా - నేసైందునా - యెవ్వరితోవ తెలుపుదుగానా - విధికృతమునా - తెలియాగానా॥ కిడ్క॥

క॥ నాసరివారిలోనాడిటు । జేసిన అపకీర్తికింక చింతలపలసె౯।
మోసమొనర్చెసుధేష్ణయు । భాసురకురుమూర్తిరమణ భక్తోద్ధరణా॥

వర్ణన॥ దేవాదిదేవా । మహానుభావా - నన్నుబ్రోవ నీవెకావ॥ కిడ్క॥

మాటలు. నేనేమిసేయుద పూర్వమందు యెవ్వరి కేమిదోషంబు గల్పించినానో ఆసంచితము నేటికి అనుభవించనాయెను దేవా దివ్యప్రభావ.

దరువు॥ యెవరితోదెలుపూకుందూ - యివ్వేళలోనిందూ - అవధీలేదింకానిందూ - ఆవనిపాలునిరాణి కరుణలేదిందూ - దివిజాధీశ్వర కృష్ణాదిక్కు నీవిందూయాలా॥

వర్ణన॥ శ్రీవాసుదేవ - మహానుభావా - నన్నూబ్రోవా - తెలియగలేవా - రాగం॥ శ్రీహరి॥

క॥ ఇంకెవ్వరితోదెలుపుదు । పంకజముఖరాజపత్ని పగసాధించె౯ ।
సంకటముదోచమేనున । వెంకటరమణాసుకరుణ వేతోద్ధరణా॥

మాటలు. యీ సమయమందు యెవ్వరితో దెలుపుకొందును బ్రోక్కగానని పామురీతినైతినిగదా దేవా నాపై కరుణలేదా॥

దరువు॥ కురుమతీశ్రీహరునిదలచీ - మరుగూననిలచీ - గురిగా సూర్యునీజూచీ కరమూలూమొగచీ - కరుణాతోబ్రోవూ మనుచూ సురగిన్నెతా గొనుచూ॥

వర్ణన॥ ఎవ్వరితోను - దెల్పగలేను యీవ్వాళలోను - మందరపోనూ - సుధేష్ణాను - కోపముతోను పలుకగాను॥కిడ్క॥

క॥ కురుమతిహరియని దలచుచు । మరుగున తానిలచి సూర్యమండలవర్తి౯ । హరితాపార్థనజేయుచు । సురకుంభకముచేతబూని సుదతియు వెడలె౯॥

మాటలు. యీ దినమందున యిత్యాది దరిశనము లేనందున హరి సర్వాంతర్యామి అనే న్యాయముగా సూర్యమండలమధ్యవర్తి నారాయణ స్వరూపుడని సూర్యుంజూచి కరములు ముకుళించి నమస్కరించి కురుమూర్తి హరినిదలంచి నరుగుచున్న సమయంబున కీచకుండు సైరంధ్రి రావడం గనుంగొని బహిద్వారంబున నిలుచున్న వానిం గనుంగొని సైరంధ్రి దుఃఖించుట.

దరువు॥ యేమిసేతునమ్మాయికా హితవుమాలి కీచకుడూ .. కుటిల మునుదిదలచి వాకిటిలోనిలిచెనూ॥ యేమి॥

వర్ణన॥ నేనేమిసేతు - నేనెందుబోదు - యంతకునోర్తు - శిగ్గెటు దాతు - యెవ్వరుబ్రోతు॥ కిడ్క॥

మాటలు. యేమిసేతునమ్మా యిందుకు వుపాయముతోచ దాయను నారానడం గనుంగొని సీచాత్ముండై కీచకుడు కుటిలమనస్కుడై బహిద్వారంబునందు నిలచియున్నాడు దుండగీడూ.

దరువు॥ మదిరకొరకువచ్చి వీసీసదనమందుభంగ మొందా - మొదట బ్రహ్మదేవుడు నానొదుటవ్రాసెనో॥ యేమి॥ ప॥ సురకై రాగా- చూచియువేగ నీచుడుబాగా - వాకిటిలోగా దాచుకొనగా - దెరపుగానా॥కిడ్క॥

మాటలు. నరవరాగ్రణియైన విరాటభూవరుని భార్యామణి మరుగు చేసి యనుజునింటిలోగల సరసమైన అతిత్వరితముగా దెమ్మనిపంపి నందున దుర్మార్గుని మందిరంబునకువచ్చి చిక్కుబడి పరిపరివిధంబుల దురవస్థం జెందమని పరమేష్ఠి నానొదుట వ్రాసెనేమోకదా హే భగవంతా రుక్మిణీకాంత.

దరువు॥ మరలపోదునంటినేని .. మచ్ఛరించుచుయూసుధేష్ణ - తరముగాదాయింటనుండా - తగదుపొమ్మనె॥ యేమి॥

వర్ణన॥ హేభగవన్తా - రుక్మిణీకాంతా వరశ్రీమన్తా - కరుణాస్వాన్త - నా మొరవింత - తెలియవింత - యీశ్రీమాంతా - గలిగెను చిరితా॥ కిడ్క॥

మాటలు. వెనుకకు తిరిగిపోతినాయున గనుగొని సుధేష్ణ మనము గాకోపించి నామందిరంబున నుండకూడదని నిందించి నిరాకరించితే యెందు బోగలను కృష్ణా ద్వారకావాస సుజనమనోల్లాస.

దరువు॥ దరియుదాపులేనిదాన - దైవమానసుబ్రోవ నీవె - కురుమణిశ్రీగిగివరేణ్యాకోరిమొక్కెదా॥ యేమి॥

వర్ణన॥ దరియూదాపు - లేదికపాపు - యిగయుదాపు - యేసతి నోపు-కుటిలునిమాపు - గాసకొనిసేపు॥ కిడ్క॥

మాటలు. దరియుదాపులేనిదాననై పరితపించి పురిలో చిక్కుబడిన పక్షిచందంబున పట్టుబడి మొరబెట్టుచున్నాను నేను అనాథను ఆదరింపవలసినది కరుణాపయోనిధి.

కీచకుని మాటలు. వారణము నడుకతో దూరమున రాగా గని నారీ

మణిపిచూచి కోరికెఛలియింపెనని చాలా సంతోషముస గ్వారంబున సిలిచి నారీవయ్యారి, సుకుమారి సుందరీ రాయని కీచకుడు మోహితు డాయెను.

కీచకునికి సైరంధ్రికి వాదం.

దరువు॥ సుందరిసిరు లొందవె నా మందిరామందూ - నామంది॥
పల్లవి॥ యిందువదనకుందరదన - పొందుము అను వొందనాతో॥ సుం॥
వర్ణన॥ సుందరియింక॥ సుం॥ నన్నూ బొందూ - సౌఖ్యమునొందూ నాగృహామందూ - వుండుమిఇందు - అనుదినమందు-తలచెదనందూ॥ కిద్క॥
మాటలు. హేసుందరీ మందగమన చంద్రవదన వురగవేణి చిగురాకు బోణి ముక్కంటి కంటినుండల జేగొంటుపడని తుంట విలుకాని చేతి చిలుకా పలుకుము సుధలొలుక.

సైరంధ్రి దరువు॥ చెల్లదునీవన్న పలుకులెల్ల విడువిడూ - కిల్లగాగు నాప్రాణవల్లభుడుల్ల నేతురు నిజముగా నిక॥ చెల్ల॥
వర్ణన॥ వినువినరోరి॥ విను॥ దుష్టాచారి - రాయుసినారి - సీతను గోరి - రావణుడోరీ - చెడెనువారి - నాపతులోరీ - బల్లిదులోరి - తులు వవువారీ॥ కిద్క॥
మాటలు. వరె దుండగీడ మెందుబలుకకుండుము యీ భూమియందు నాపతులు గదాదండ పాండిత్యమునందు భుజబలోద్దండ ప్రచండ శిఖామణులు నీకండగర్వము చేత బలుకబోకు. నీతుండము ఖండించి చెండాడక విడువరోరి దుష్టా పరమ పాపిష్టా.

కీచకునిదరువు॥ నన్ను బొందినసౌఖ్యమూ వున్న దియాధిక్యమూ - వన్నెలాడినిన్ను విడువనన్న మాటది నిక్కముూ॥ సుంద॥
వర్ణన॥ తాళగజాలా - తాళగజాలా - నిల్వగజాలా - యిది నీకు మేలా - నను బొందు బాలా - యికజ్యాగేలా - సైపగజాలా - వోర్వగజాలా॥ కిద్క॥

మాటలు. హే మత్తగమన నాతో పొందియుండుటవలన సౌఖ్యము గలదు నిన్నిడువబోను నిక్కము చిత్తజుచేతి నుత్తమాస్త్రంబు నొత్తుటచేత చిత్తము తత్తరించుచున్నది నాతో కూడవలసినది.

సైరంధ్రి దరువు॥ దురభిమానముడుగరా - గర్వముతో చెడకురా - మరువకయి త్తరినిబ్రోచు - కురుమతిహరియుగలడు॥ చెల్ల॥
వర్ణన॥ దురభిమాన॥ దుర॥ దుర్మదమూనా - ఇటువినగా యిదిహితమానా మానాహీనా - క్షేమిటుదగునా - యిఘనీతోనా - మాటాడేనా - నామనవినినా - బ్రతుకునుగానా॥ కిద్క॥

మాటలు. వరెమర్మదాంధ నీదురభిమానముడుగు వులికిపడకు గర్వముతో చెడకు అనాధరక్షకుండైన కురుమూర్తి హరి గలండు పూర్కెవుండూ.

కీచకుని దర్వు॥ ఉడుపానన కడు ముదమున నోనగూడుము నాతోడను - పడతీనాయడగలధన - ముడుగకనీకిడుదునూ॥ వుడు॥

వర్ణన॥ వుడుసతివదన - వేడజాలుదునా - పడతులలోన - ప్రౌఢవుగానా - కడుమోదమునా - వేడితిగానా॥ కిడ్క॥

మాటలు. వారిజానన నీసౌందర్యము జూచి నామనస్సు నిల్వనోపదు నారీమణి నన్ను చేరియున్నట్టాయన యీధారుణి సాంరాజ్యమంతయు నీదెగద బాలా యింత జాగేలా.

దర్వు॥ జగమునుతగమోహింపగ చిగురాకడిదము బూకున - పగచేవిది కెక్కువగా - మగువానిను సృజియించెను॥ వుడు॥

వర్ణన॥ చతురాననునీ॥ చతు॥ ప్రతినేబూని - రతిపతివానిగూర్చెనుగాని - మదగజమాని - విడువగలేని - మగువావాని॥ కిడ్క॥

మాటలు. యీజగతియందు అత్యాధికులైన విటులకు మనస్సుభేదించును నీచూపుస్వరూపమనె మోహనాస్త్రము నామనస్సును తగినదాయను హరిహరవిరించి శక్రాదిదేవతల భార్యల సౌందర్యముకన్న హెచ్చుగా తోచబడుచున్నది మన్మధుజ్ఞాతి మత్సరముచేత బ్రహ్మాపై మారొడ్డి నిన్ను జగత్తు భ్రాంతిబొందించు రీతిపుట్టించినాడేమో ఇంతేకాక నన్ను భ్రాంతి బొందించేకొరకు నిన్ను నిర్మించినాడో లేక యీ జగమెల్ల మోహించవలెనని సృజించినాడేమో యిందుకు నెటుదోచదాయను యింతీ దీర్పవే నామనోభ్రాంతి.

దర్వు॥ చిలుకలవలే పలుకులు కోకిలములబోల్ సుస్వరములు కలువాకన్నులు - తెరచిజూచిన నిలువోపను॥ వుడు॥

వర్ణన॥ కలువలబోలు - కలువలబోలు - కన్నులుజాలూ - చిలుకలబోలు - పలుకులుచాలు - జగములుబోలు - నడుకలుచాలు చెవులబోలు - శ్రీకారములు - చీమలబారు - చెలినూగారు - చెలి నీకురులూ - తుమ్మెదగములూ॥ కిడ్క॥

మాటలు. వజ్ర వైడూర్య హేమలంకృతంబైన భోగమందిరంబునకుజ జనవలె నిన్నుగూడవలె సుఖంచవలె వేగరావే సుఖంచగదవే.

దర్వు॥ మరిసరిపీరీశరములునా హృదయము జొరబారగ తరుణీ మణీ తరమానా ధరకురుమతి హరి యెరుగును॥ వుడు॥

పల్లవి॥ సురశరములునా - నుగుశరములునా సరసహృదయము
నా - జోరబరగినా - తరమికనగునా - అరమరతగునా - అరవింద
నయనా - సరసిజవదనా - నిర్మలమైనా - పద్మనయనా॥ కీచ॥

మాటలు. మదనుని బాణములు నా హృదయము జొచ్చి భేదించు
చున్నవి వినవె పద్మనయన నీ హృదయమందు కరుణ గలుగదేల సద
నములోకి పదవే నిర్మలమయిన పరియంకమున వసియించుమా త్వరగా
భోగించుమా.

సైరంధ్రి కీచకునితో అనుట.

దరువు॥ తరమేమిరోరియిటులన॥ త॥ ప॥ పరభామలయీసూక్తు
లాడుట॥ తరా॥

మాటలు. వరె కుటుంబముగలవాడ వినుము పరనారీమణుల సూ
క్తులుబలుకుట తరముగాదు పాపమే తెచును నీపురము భేదించును యము
డు శిక్షించును దుష్టాకుజనగణ్యశ్రేష్టా.

దరువు॥ అమరాధిపుడుగౌతమునిభార్యకై భ్రమసిదేహము నిద్రమము
లగుట విను॥ తరా॥

మాటలు. సురాధిపతియైనయింద్రుడు అహల్యపై భ్రాంతి చేత ముని
మందిరమునకువచ్చి జొచ్చినంతలో గౌతముడువచ్చి కోపముచేత శాప
మిచ్చినందుకు మైనిండ రంధ్రములాయెను పరమ సుందరుల మోహించుట
నీకు నుచితముకాదు పట్టివాడా.

దరువు॥ పాకశాసనునిపూతికె నహుషుడు - నాకముండిగి స్వర్గలోక
మందుబడె॥ తరామేమి॥

మాటలు. స్వర్గమేలుటకు తగినవారలు లేరని వెదకి నహుషుని దెచ్చి
యోగ్యులైన సురులందరు సింహాసనమున ప్రతిష్ఠించిన నహుషుడు స్వర్గ
మేలుతువుండెను. యిట్లు కొన్నిదినములు జరుగగా యింద్రుని రాణియైన
శచీదేవిని నహుషుడు గనుంగొని మహామోహాంధకారంబున శచీదేవితో
ననెను యేమనగా నేనుయింద్రుడనైనందుకు యింద్రునిరాణి నాకు భార్య
వౌదువని బలాత్కారముచేత ముట్టబోయిన శచీదేవి గడగడవణకి భీతితో
సురగురుకడకుబోయి మొరలాయగా వారు తెలిపిరి వొకవుపాయము వారు
తెలిపినముచ్చటవిని తనగృహముప్రవేశించి నహుషునకు తెలిపెను యేమన
గా సప్తఋషుల భుజములపై పాలకినెక్కి మోయుచు మరి నీవు అందలములో
నుండి నాయింటికి వచ్చినట్లాయెన నాకతీయని తెలిపెదను నిన్ను బొందగ

సని చెప్పిన నహుషుడు ఆమాటలకు సంతోషించి సప్తఋషుల రావించి అందలము వారికందలముమీద మోయించుకొని శచీదేవి మందిరమునకు బోగా మునులకు గోపంబువచ్చి భూమిమీద అందలమువైచి శాపమిచ్చిరి అందు నుంచి అజగరుడాయను వినుమూ వెస తెలుసుకొనుమూ.

దరువు॥ సుతసహోదరాభట యుతముగ రావణుడు - హతుడాయను రఘుపతిసతికొరకై॥ తరా॥

మాటలు. వరే కుచ్చితమతీ వినుము. శ్రీరాములభార్యయైన సీతాదేవిని రావణుడు గొనిపోయి సుతబంధు మిత్రాదుల యుక్తముగా హతమౌట వినవా దుష్టా పరమపాపిష్టా.

దరువు॥ పరమపతివ్రతగురుతు దెలియక - మొరగిన కురుమతి హరి శిక్షించును॥ తరా॥

మాటలు. పరమపతివ్రతలైనవారి గురుతులు తెలియక యిత్తెరంగున బలికిన కురుమతికి గిరిమందిరుడైన హరి నిన్ను శిక్షించును నన్ను రక్షించును.

కీచకుడు సైరంధ్రితో అనుట.

దరువు॥ విడువజాలనే నీతి నుడువన్యాలనే - బడిబడి యిటుబలుకగనే విడువబోను పడతి నిన్నూ॥ విడు॥

మాటలు. పడతీ యీపుడమిలోపల నీతిశాస్త్రము లుగ్గడించి బిడియముడిగి నాయెదుట నుడువగానె నిన్ను విడువబోను కుందరదన రాకేందువదన.

దరువు॥ చాలగమదిసోలెనె బతిమాలినగానీ - పాలుమాలినయుక్తులునా - మోలదెలుపనేలచాలు॥

మాటలు. మరుని విరశరములు నా యురమునందునాటి పరితపించగా వెరచి కరములుమొగిచి సురతక్రీడకు అనుకూలింపుమని వేడగాను పరస్త్రీనని పతివ్రతనని పాపమని బెదరించగా నేవిడుదునా కడువడిగా చంకనిడుకొనిపోయి నామందిరమందు నీతో రమింతుసుమ్మీ మనసులో దెలసుకొమ్మీ.

దరువు॥ సిడిముడిగొనికడువడిజని - పడతినపుడు పుడమిగెడుప - నదరకుమని రవి భటులటుపిడిపించిరి యెడచిరతని॥ విడు॥

మాటలు. పరస్త్రీని బొందుటవలన పాపమని నీతులుగ్గడించితివి పూర్వ కులవృత్తాంతంబు దెలుపగాదగదు మొగవాండ్లకు బలాత్కారమే సద్ధర్మమే సరి హరిహరాదులకైన చెల్లినది ఎలాగంటె పదహారు వేల గోపికా స్త్రీలతో బొందిన శ్రీ కృష్ణమూర్తికి యెగ్గేమి దారుకావనమున మునిభార్యలను బొందిన సాంబమూర్తికి కొదువేమి అయిన మొగవాండ్లకు బలాత్కారమే చెల్లినది భామ సద్గుణశ్యామ.

దరువు॥ మొరయుమేనిధూళినీదు దొరయకన్నుగవలతోడ - ధరణీశుని సభకేగెను కురుమతి శ్రీహరినిదలచి॥ విడు॥

సూర్యదూతలు కీచకునితో అనుట.

మాటలు. వరెనరె పరనారీమణిని హరిహరీయని మొరసేయగా దూరమునతరిమి పట్టుటకు నీ తరమా భరమా దుర్మార్గా నీవరగర్వమణంచుటకు కరకంఠుడు మమ్ము బంపించెను వినుమా కీచకాధమా ధట్టించి రొమ్ముపగుల దన్నెదము నీచా మేమనేది సాచా.

దరువు॥ పుడమికిపడగెడ వెనుపడతుకనూ - వేగనడతువు పట్టుడీ రోరిఖలునీ॥ పుడ॥ అంటాగూడును యింకాదెలియా - వినుతుంటలు జేతు ముదిబ్బలయా - మంటాలమారీకి హర్షాము గావించి - కంఠాముదెగ వేయకుంటె ముంతురుకారా॥ పు॥ వనజాక్షి ధ్వనియుతావినగా - మముదిన కారుడంపించెను త్వరగా - మనుటాబ్దైయుంటెమగుడనింటికినేగూ అనుమానించితివేని గొనిబోదుము యమపురికి॥ పు॥ హరిసర్వాత్మకుడాని యుసువాదిభరితుడై యుండూటగనవా - కరివరదునిప్రహ్లాదుని మొరవిని యును రక్షింపడె - తరుణీమణిబ్రోవగ యీ కురుమతిశ్రీహరిజాలడె॥ పుడ॥

మాటలు. వరేమూర్ఖా సైరంధ్రిమొర నాలకించి శ్రీసూర్యాంతర్యామి ప్రేరేపణచేత మమ్ము బొమ్మని యాజ్ఞాపించెను నిన్నడంచుట యాశ్చర్యముకాదు నీకు విధిప్రేరితము వేరేయున్నది యింతలో నీవు యమపురికేగెదవు వినుము నీత్రోన జనుము.

వ. ఆ సమయమందు కీచకుని బెదరించి సైరంధ్రిని పట్టుకున్న రెట్ట విడపించిన సైరంధ్రిత త్తరముచేత విరటునిసభకు పరుగెత్తిపోయిన సూర్యదూతలు తమనివాసంబులకు నేగిన కీచకుడు సైరంధ్రిపై మోహముచేత దుఃఖించును.

దరువు॥ యెందుబోయెనో చెలియిందు లేదూ॥ యెం॥ ప॥ బాలాగుణజాలా-సుశీలావిరిగోలా - యిందూలలేదుమరి॥ యెం॥ యింతీ పూబంతీ

మరుదంతీ - చామంతీ - సంతానముతో కాంతు కేళిగూడ॥ కెం॥ మరుడూ తస్కరుడూ - విరికోరుడూ - పామరుడూ - నగగరుగ జేసెమరి॥ యెం॥ మతినీకురుమతిని శ్రీహరినీ- నామదినీదలచుచునుంటిమరి॥ యెం॥

వ. విరాటుని సభలో కంకార్యులతో సైరంధ్రి తన భంగబాటు దెలుపుట.

దరువు॥ కానరయ్యా యెవ్వరి - తోను దెల్పగబోదు భూవరా - కా॥ కన్న వారలూ లేరూ - కన్నులుమూసినారూ - నన్ను కాలదన్నా గనుచున్న యీ సభకు లెల్లా॥ కాన॥ ఆడబిడ్డలానుగన్న - ప్రౌఢులెవ్వరై నానేడూ - జాతురుగానీ కూడదసజాలరైరి॥ కాన॥ ధర్మాధికంకార్యులూ - వోర్పుతో నుండమాటాలూ - దుర్మార్గునణపాజాలూ - కురుమతి శ్రీహరిగలడూ॥ కాన॥

మాటలు. ధర్మజ్ఞులైన కంకార్యులు రాజసముఖమందుండి నాయొక్క పరితాపంబు చూడక మాటలాడక యున్నారు వారికి నాయందు కృపలేనిదాయెను పరమేష్టి నన్ను పుట్టించె నెందుకు యీ శ్రమపడే టందుకు.

ధర్మరాజు సైరంధ్రితో అనుట.

దరువు॥ విడువిడుపడతి కోరికలుయింకా పుడమీశు నెడనీ నుడువులూ జాలూ॥ విడు॥ జనమూలు సుఖదుఃఖములనూ పూర్వమున జేసీ సంతాతామనుభవింపుచునూ - జననమరణములనొందుచునూ - యిట్లు వనజాసనుని చేత వ్రాయుపోకేనూ॥ విడు॥ ముందూహరిశ్చంద్రానలులు పురంధరాధిపుడు చంద్రాహాసూ్యాడూ పొందరే యిడుమూల నపుడూ పాంసుడునందు డింద్రా ప్రస్తంబూనజూడూ॥ వి॥ మరియూదగాదు యీసభనూ చాలాపరిపరివిధమూలా మొరలు బెట్టుటనూ పరమపతివ్రతలకునూ యీకాకురుమూ శ్రీహరి బ్రోచు మరువాక యికనూ॥

మాటలు. హే పడతీ రాజసముఖమందుండి మిక్కిలి వదరుట మరియూదగాదు నీవల్లభులెల్ల శ్రీహరికి సమ్మతమైన వారలు వినుమూ యిచట నుండక జనుమూ.

భీముడు విరటుని సభకు వచ్చుట.

మాటలు. మహామల్ల సదృశుడైన భీముడువచ్చి సఖినిజూచి హుంకరించి భయలోత్కటభ్రుకుటినిటలమున ముడిబడునటుల సంఘటించి కటి

లటిపసదర ఘర్షణంబొనర్చి కన్నుగవ కెంపుసొంపెసగ మిన్నురసిచూచి మల్లా
శ్రమచేతనిలచి దుర్మధాంధుడయిన కీచకునికులము నిర్మూలముచేయు తలం
పున విశాలశాఖలచే యుక్తమయిన పెనువ్రమాకునుచూచి పెరుక నాలో
చించగా ధర్మరాజుజూచి భీమునకు కనుసైగజేసి యిట్లనియె.

ధర్మరాజు మాటలు. వరెవరె రాజ సేవకులలో మిక్కిలి మంద
మతులైన జనులారా! వినుడు వలలుడీయెడ పాకముకొరకు దహించుటకు
కాష్టములు లేనందున చెట్టుబట్టి వేళ్ళమట్టుగా పెకలించుకొరకు వచ్చి
యున్నాడు వీనికి సంఘటించివున్నది మహాకోపము యిట్టియెడల వట్టికట్టె
లు దెప్పించియిచ్చి సమ్మతమొనర్చుమని పరిచారకులకు చెప్పి అంపగా
భీముడువిని వెనుకకు తిరిగిపోగా.

సైరంధ్రి దుఃఖాచే దరువు॥ హరిహరియిక యెవ్వరునన్ను నెరిగిపట్టవు
డిసమందూ - మొరవినియెడి వారెవ్వరు లేరిందూ - హరిగతి నీవందూ॥ హ॥

మాటలు. పన్నగశయనుడు పాల్గడలికూతురు పతియైనవాడు
నాయొక్క ఘనమైన ఆపత్తును పరిహరింపరాదో అనాథ బంధుండనే
బిరుదు లేదో.

దరువు ॥ కడుదుర్యోధనుసభనూ - నిడిపించిరి వలువలనూ హాహా
అడివిలొ సైంధవు డొడిగొని పోవుటనూ - చెడుకీచకుడిటనూ॥ హరి॥

మాటలు. యీముగ్గురినుంచి బహుబాధలొ చబడెను యేలాగనిన
కురుపతి సభలో వలువలు విడిపించెను రెండవసారి దురాత్ముడైన సైంధ
వుడు శిగబట్టుక యీడ్చుకొని పోయెను మూడవసారి యిక్కడ కీచకుని
చేత కష్టమనుభవించనాయను యిందుండ దగను హే కృష్ణా! వినుమూ
కృపాకటాక్షము గనుమూ.

దరువు ॥ మమతయుమూనెనో ధర్మజుడూ భ్రమలుడీనో యర్జునుడు
హాహా ॥ సమయముగాదనె భీముడు నిపుడూ సమబుధనృపుడు॥ హా॥

మాటలు. ధర్మహాని కాగలదని యుధిష్ఠిరుడుకోపించ అన్న యా
జ్ఞచే భీముండుతిరిగి వెనుకకు జనెను. కిరీటి మరచెనో నకులసహదేవులు
యిరువురు ఖలునిసముఖమందునిలచి మాటలాడజాలరు బ్రహ్మాదుల కర్త
కుడైన పరబ్రహ్మాకు యెందుకు దలచరాదో కృపాకటాక్షము లేదో.

దరువు ॥ మరచిరిమత్పతులూ - యిటవొందెను సమ్మతులూ
కురుమతి హరి కెరుకగునా సంగతులూ - గురుతరమగు వేదలూ॥ హరి॥

మాటలు. ధర్మజభీమార్జున నకుల సహదేవులైన నాపతులు నాయందు కృపాకటాక్షము లేనందున దుర్మార్గులచేత అనేక బాధలు నొందనాయెను కురుమతి గిరివర మందిరాధీశ్వరుడైన శ్రీహరికే తెలుసును నాయొక్క సంగతులు యిదియేమో చిత్రమో దైవయత్నమో.

వ. ఆ సమయమందు ద్రౌపదీదేవి భీషణచిత్తయై స్వస్థలంబునకు బోయి నిదురించుచున్న సుధేష్ణను మేలికగావిన్చి జరిగినవృత్తాంతంబు సవిస్తారంబుగా దెల్పగా నామె దుర్మార్గుండైన కీచకుని బిలిపించి శిక్షింప చేసెదననిన తాపోపశమనంబుగాక భీమునితో తనభంగపాటుదెల్పవలెనని యోచించుచున్న సమయంబున సూర్యునితోడ తన దూత లేతెంచి సింహబలుని యుద్ధవృత్తాంతంబునివారించి యాజ్ఞ చేవిని విడిపించిన వృత్తాంతంబు తెలిపినంతలో సూర్యుండును అరుణకిరణుండై కీచకుని చూచిన మాత్రమున దోషమేతెంచునని యోచించి యీమండలంబు ప్రదక్షిణంబుచేసి. ఆ దోషము నివారించుకొనవలెనని పశ్చిమదిగ్భాగంబున నస్తాద్రికేగెను అట్టి సమయంబున సింహబలుని మహాదోషంబు దిఙ్మండలంబు వ్యాపించెనో యనగా గాఢాంధకారంబువ్యాపించెను సన్మార్గమందు ప్రవర్తించు పుణ్యపురుషులకు సర్వదోషంబులు నొందనివిధంబున నక్షత్రంబులు ప్రకాశింపగా పురజనంబులు రద్దిలేకుండ నిదురించుచుండగా సైరంధ్రి స్వస్థళంబు విడిచి జనె భీముని వంటశాలలోనికి గనె.

దరువు ॥ తెలిపెదా యీజాడనూ - భీమునితోడనూ ॥ తె॥ ప॥ కృపగలిదిని యానృపసతికీ నే - నుపచరింపగా కపటమొనర్చెను॥ తెలి॥

వర్ణన॥ తెలిపెదజాడ ॥ తె॥ భీమునితోడహాహా - నామొగనితోడ - కీచకునిజాడ - కమణునితోడ॥ కిడ్క॥

మాటలు. అపారవారమైనకృపగలదని నృపవిరాటుసతికి నుపచారమొనర్చుచుండగా కీచకుడువచ్చి నీచవాక్కు లుచ్చరించి యామచ్చకంటిని వచ్చునిల్లుకేళికి వచ్చునట్లు సేయవలసినదని మిక్కిలి అక్కరతో గూడ బోధించి పోయినపిమ్మట సుధేష్ణన్రపాయముచేసి అనుజునింటిలో సురగొనిరమ్మనగా తరముగాదని పలువిధంబుల మొరలిడినా వినక బలాత్కారము చేసి యిందుండనలదని పొమ్మని కోపించిన మీదట బంగారపు గిన్నె చేతగొని ఖలునిమందిరమునకు పోయినంతలో దుర్మార్గుడైన సింహబలుడు అడ్డగించగా గిన్నెపారవైచి తిరిగి రాగా వెంటదగిలి కురులు బట్టీడ్చిన భాస్కరుని

దూతలు విడిపించి పోయిరని వాతాత్మజునితో బోధించెద నా పగి సాధించెద.

దరువు॥ ఆ మహాక్రూరుని నామమడచి నను - ప్రేమతో బ్రోచెడి యామహాత్మునకు॥ తెలి॥

మాటలు. ఇంతేకాక ఆ మహాక్రూరు నడంచుటకు దుర్వారభుజ బలపరాక్రమవిక్రమ సోముడగు భీముండు చాలబోలునని నిశ్చయముంది చక్కగా దెలిపెదను పురికొలిపెదను.

దరువు॥ శిరివరుడగు శ్రీకరిమతిహారికి పరసేవకుడగు మారుతాత్మజుతో॥ తె॥

మాటలు. మిక్కిలి భగవదనుగ్రహము గలిగిన మహానుభావుడును పరమభాగవతోత్తముల చరణసేవానిరతుడు దివ్యజ్ఞానధురంధరుడు శ్రీమన్నారాయణ దివ్యనామంబు తన హృదయమందు నిరంతరము ధ్యానించు పవిత్రమానసుండైన మహానుభావునితో గూడ తెలిపెదను యీ జాడ వేడుకతోడా.

(సైరంధ్రి భీమునితో అనే దరువు.)

కోవిదనుతమారుతాత్మజా - నన్నుబ్రోవు కరుణాతో మహారాజా - నను గనుగొనలేదా కీచకుడొనరించిన బాధా మనమున దెలిసినదదిగాదా నన్నూ॥ కో॥

వర్ణన॥ వినురాజా - వినురాజా - దినకరతేజా - కవివరభోజ - కల్పక భూజా - వినుమహారాజా॥ కిడ్క॥

మాటలు. హేప్రాణేశ నామనవి వినవలసినది కడునడిగా నావెను వెంబడి వచ్చి పుడమిపై బడద్రోసి తన్నగ రవిభటులు విడిపించిరి తెలసి నను కరుణజూడూ.

దరువు॥ నాకేప్రరుపతులుగా త్రిలోకము లెరుగుదురుగా - [illegible] కుండితె మెచ్చరుబుధులుగా - నన్నుబ్రోవు కరుణాతో మహారాజా॥

మాటలు. యీ భూమండలంబందు [illegible] సతికి [illegible] మొగము గల[illegible] గుటచేత అతిప్రీతితో పోషింతురు నావక్కడానికి వృద్ధుట పరాక్రమము

గలిగిన యేవురు పతులుండియు నాకుభర్తలో లేక వ్యర్థులో యే మాయ మీాశౌర్యము కీచకునికి గలిగె ఆధైర్యము.

భీముని మాటలు. అవునవును తప్పుగాదు నిజమాడితివి నారీమణి యీానవఖండపృథివిలోనున్న సురనిలయమందు పాతాళంబులోగల వుద్భట పరాక్రముల జయించిన వారలము రిపుతిమిరమార్తాండ సదృశులైనవార లము అనాథుల మరుగుజేరుటవలన వ్యర్థులమగుట నిజమే సరి విడువవే యీాపొద్దటినుంచి నలుగురికే భార్యవై మెలగుము మలయజగంధి జనులు మేలుకొనియుందురు హే కోమలాంగి ఆఖలుండెవ్వడో నాకుతోచదు రాజ పత్నియైన సుధేష్ణతో దెలుపుకొనుము ఆమె ఆఖలుని బిలపించి శిక్షింప జేయును మిక్కిలి రంతుసేయబోకు అవివేకులుందురు సందేహింతురు నీను యిక్కడ నుండదగదు జనుము యిదిగాక కరిపురాధీశ్వరుండైన కురు పతితో జూదమాడ నుచితముగాదని నుడివితిని వినని హాడాయను యుధిష్ఠి రుండు దుర్మార్గుండైన దుర్యోధనుండు నిన్ను భంగపెట్టగ ఆసమయమందు నూరుగురి దుర్యోధనాదుల దునిమి వేయవలెనని యోచించగ ధర్మరాజు కనుసంజ్ఞ సేయగా వూరకనే వుంటిని వనవాసమునమున్న సమయమున సైంధవుడు నిన్ను చంకనిడుకొని పోవుసమయమున వాని కీటడంగించితి నిన్న నీకొరకు విరటునిసభయందున్న పెనుమ్రాకు బెరకి కీచకకులము నిర్మూలంబు సేయుదమని యోచించుచుండగ ధర్మజుండు మరుగుమాటలచేత వెనుకకు బంపించెను యింకా వినుమా యిక్కడనుండక జనుమా.

సైరంధ్రి భీమునితో అనుట.

క॥ అతివిక్రమశూరుడవని । ప్రతివీరుల నడచునట్టి ప్రభలుడవని నే
గతిమాలి దెలుపవచ్చితి ! బ్రతుకేటికినాకు భీమ ప్రభలస్తోమా॥

క॥ తిండికి మిక్కిలి ఘనుడవు । భండనమునకొరతగావు బ్రాహ్మణయిండ్లక ।
బండెడుకూడెత్తుకతిని । కండలుబెంచుకొనినీవు కదలవు భీమా॥

దరువు॥ మునుదుర్యోధనుడూ – మీాదొరతనమునుగొనెఘనుడూ –
విను మముబ్రోచు కురుమూర్తిశూరుడూ॥ నన్నూ॥

మాటలు. యతీశ్వర నపుంసక పశుపాలక అశ్వశిక్షకులైన వార లము శాశ్వతైశ్వర్యయుక్తములైన యీాచతుస్సముద్రపరియంత భూమండ లము పరిపాలింప యోగ్యులుగారని అల్పులతో భుజపరాక్రమము జూపుట సామాన్యమని యోచించి దుర్యోధనదుశ్శాసన శకునికర్ణులు జూదమాడి

సకలరాజ్యము గ్రహించి మిమ్ముల వనవాసమున కంపించిన వారలైరి గాక మీయందు దుర్వారపరాక్రమ విక్రమశక్తియుక్తిగలిగియుండిన నీభూమండలము పరులపాలు గానేరదని తోచబడుచున్నది యిదిగాక కపటసన్యాసులకు వంటలవాండ్లకు పశుపాలకులకు అశ్వశిక్షకులకు భార్యనై బ్రతుకుటకంటె దాసిగలవారింట దాసినై వుండుటమేలు వినుము భీమా భుజబలపరాక్రమరామ.

భీమునకు కోపమువచ్చి సైరంధ్రితో ననుట.

మాటలు. హే కుందరదన నీవన్నమాటలువిని కోపము సంధించెను వుదరమందు అగ్నిప్రజ్వరిల్లినట్టు తోచబడుచున్నది ఆమందమతి ఖలుండెన్వడో చూపుము యీసమయమందు పట్టి బంధించి గదాదండముచేత మొత్తి విడుతును సింధుశయనుండైన శ్రీకృష్ణమూర్తినిదలచి తెలుపుము వేగం బలుకుము.

దరువు॥ నొడవుపడతుకావా సితడవు సేయకా - కుడియెడమలమడి మెలమెలపుతో పుడమిగెడపి మడియజేతు॥ నొడ॥

మాటలు. హే పడతుకా నీనొడవులు వినిన కోపముడరెను పడయజోను వానిపుడమినడచి పొడిపొడిజేసెదను కాలగాచెదసుమా యుధిష్ఠిరుని యాజ్ఞా పారవారంబున తరించితివి అజ్ఞాతవాసముభంగమైనభట్టియైన మరల అరణ్యమునకు దుర్యోధనుడు బంపునని భయము ధర్మజానకు గలగు యిక్కడ కీచకుని వధించినపిమ్మట కౌరవాదుల పుత్రమిత్ర సహితంబుగా తెగటార్చి కాలుని పురంబునకు పంపినపిమ్మట మనకు శత్రువులు యెవ్వరుగలరు నేడు తెలసి చూడు.

దరువు॥ విడువిడునీభయము నేడుఘడియలో నేనడతుచూడు॥ నొడ॥ కురుమతిగిరివరునిచరణ స్మరణజేతు నెరవధింతు॥ నొడ॥

మాటలు. తరుణీమణి తెల్ల తెల్లనై య్యె దిక్కులు కలకలమని పలుకజొచ్చెను పక్షిగణంబులు అల్లనల్లన యుడుగణంబులు మాశినట్టు తోచుచున్నవి కలకొలదిగా కుక్కుటంబులు కూయదొడంగె హేసతీమణి నీనేర్పుచేత ఆఖలుని యీనాటకశాలకు ఉపాయముచేత బిలుచుకరమ్మా జాగ్రతగ బొమ్మా.

వ. ఆ సమయంబున ద్రౌపతిదేవి భీమునివాక్యంబులు విని సంతోషించి కీచకుని సదనంబున కేతెంచి కీచకునిగని సైరంధ్రి యిట్లనియె.

దర్వు॥ మనసుగల్గెనురానీఃకుందూ నినుబొందగానిందూ॥ మ॥ స॥ మును నేనునినుగనుగొనినప్పటినుంచీ - మనశిజవిరహావేదన బొందనాయను॥ మ॥ అనుమానించకుమానానందూ ఇకనైనయేమందూ అనుకూలించెను రానేడిందూ - యికతడయాకముందూ- జనములెవ్వరికిని గనుపాడరాకుండ జనుమాగరిడికిని॥ మ॥ నిలుపజాలని మోహామాయా - మన్మధునిమాయా- వనువేమొపగవశమాయ- తెలుప రానిదాయ- వలపునిలుపుటకు నావశము లేదాయ తలచితెనామది తల్లాడపడనాయ॥ మ॥నన్నూ బొందినమీాదానీవు- అన్యసతులగైకొనవుకన్నులెత్తీచూడబోవూ యింకానన్నుదలచేవూ- యెన్ని దెలుపుగునుమహోన్నతికురుమూర్తినన్న శ్రీహరితోడు॥ మన॥

మాటలు. వరే కీచకా నామనవి వినవలసినది యేమనగా నీమీాద భ్రమచేత విరహావేదనచే దేహము పరవశమయినది మనసులో అనుమానించక గరడికిపోదమురారా అక్కడస్థళము విశాలముగ నున్నది మన్మధకేళి గూడుకుందుము వినుమా వేవేగరమ్మా.

సైరంధ్రి కందార్థము.

ఏరాకీచక వరకుమారా - యీారాపులేలమరుబారికినే - నోరువగా లేనిచటికి - రారానీమమతదీర - రాజకుమారా॥ రణరంగధీరరంజితహాగా- నేరాము లెంచాక యీారీతి నను జేరి - శూరత్వమణగినా సొగసు లెంచెద నారా॥ రా॥

కీచకుని కందార్థము.

నారీమణి నేటికినా - నేరమువిడనాడిసుఖము - నొందింపగబల్ మాదుః బిల చెదవికనా - కోరికసఫలత్వమొందె॥కువలాయ నేత్రీ - వచ్చెద నేను కోరియీారాత్రి - సారసపాణినాసరసజేరియధర - సారామృతమునిచ్చి సఖ యనన్నేలుమా.

భీముడు స్త్రీవేషము ధరియించుట.

దర్వు॥ భీముడుతాకామినిరూపమునూ- గైకొనెజూడగనూ వ॥ కోమలాంగులకెల్ల నుమేల్ బంతిమిగులగ నతికాంతి॥ భీము॥ కడువడిగాతానడు గూలికుచునూ - తడబడనడచుచునూ - పణతితోడగరడిజొచ్చుచునూ - ఖలునకుజూనుమనూ॥ భీము॥ తెలియజూచెగరడిగృహామందూ - కీచకు

నిముందూ - నిలచివెదకెనాలుగుదిశలందూ గనుగొనియెసందూ॥ భీము॥ కురుమతి శ్రీహరినీమదినిలిపి - మరుగున సతినునిచి - సరగున సరుదెంచితినీ దెలిపీ - తామరలుకొలిపి॥ భీము॥

మాటలు. సరసిజాసన వెరువకుమని తన తెరువను మరుగుననుండ నియమించి కరచరణ బులుజరచుచు కీచకుని తనపూర్వభాగమందు గాంచి విరహసంతాపంబుచే నిన్నుమరలుకొంటిననుచు వినిపించి కురుమూర్తిగి వరాధీశ్వరుని దలచి,

కీచకుడు కామినితో అనుట.

మాటలు. వనితాకులమణి వినుము నినుబొందవలెనని భ్రాంతిచేత అన్నోదకములు నిద్రయు వదలితి యితరసౌఖ్యములు మరచితి మన్మథుని శరములున్ను నన్ను బాధించుచున్నవి మన్నించి సురతక్రీడకు అనుకూలించవె యింతీ తీర్పవే నామనోభ్రాంతి.

కీచకునికి కామినికి వాదం.

దరువు॥ నారీవేగమె రావెరావెవయ్యారి - నే గనుగాను దారి నారీ॥ ప॥ నారీమరునికతారికులుకుమితారీ - సారెసారెకును కోరి వేసారితి॥ నారీ॥

మాటలు. హే బాలా ఆలస్యమేలా పరియంకము మీందికి రమ్ము కౌగలిమ్ము యీజగమందు నన్ను మోహించని స్త్రీలులేరిందూ నీలవేణి చిగురాకుబోణి నా యింట గలిగిన మహదైశ్వర్యంబు నీదేగద బాలా తెలియరాద.

కామిని కీచకునితో అనుట.

దరువు॥ ఓరి వచ్చితిరా నినుకోరి తెలుపుదు వినారి॥ వోరి॥ మీర మీరిననుకోరినందుకును - మారుబారికడతేర్చుపగాను॥ గో॥ ఘనసాహస పురుషులు సోదరులునాకు - తెలిసిన నీకు అనుమానము చబోకు - దినదినము నిను బోరాడగ - అనుకూలించెను గనుమిక సౌఖ్యమును- వో॥ సరగా కీచకుని మాటలు వినుచు - మెల్లన నడుగిడుచూ త్వరగా పరియంకముపై కౌగిలిడుచు - వానిని గనుగొనుచు - కురుమతి శ్రీహరిని దలచుచునూ- వోరి॥

వ. ఆ సమయమున భీముడు కీచకుని కురులుబట్టి విదళించిన సింహబలుడు భీతిజెంది కురులు విడువుమని కామినిని వేడుట.

దరువు॥ తరుణీమణి కురులువిడచి కరుణతో నన్నుబ్రోవవే - యెరుగక నేనాడినమాటలుమరువుసుమ్మి మతిలోనుంచకు॥ తరు॥ విడువిడునీపాదములపై బడెద పణతిచూడవె - వడలువణకదొడగెనిపుడు - కడుదయతో విడువవె॥ తరు॥ మరిమరినీసరిబోరని వరబలిమికిమెచ్చితీ - శరణాగతనను గాచిన - కురుమతిశ్రీహరిమెచ్చును॥ తరుణీ॥

భీమునికి కీచకునికి వాదం.

భీమ-దరువు॥ కడువడివడముడిరానేని - దుడుకడీచెద చూడూనేడూ కుడిమెడమల మడిమలతో నడచిన - విడుపించెటి వాడూ లేడూ॥

కీచ-దరువు॥ పడతియనుచు భ్రమపడితిగాని నీ - వడి నెరుగక పోతీ చెడితీ నిడుదలైన నీ యడుగులమీదను బడియెద కృపజూడూ॥ నేడు॥

భీమ-దరువు॥ కీచకాధమా నీ పీచ మడంచెద దాచుకొని వెందూ యుందూ-నీచాత్మక నినుజూచి సహింపను వా దెరచిన దృంతూ నడంతూ॥

కీచ-దరువు॥ గంధర్వులసతి సుందరి యిదియని ముందు నేరనైతీ యీ రీతి-పొందుకున్న నా మందమతికి యేమందు మోసపోతిన రాతి॥

భీ మ సే న వి లా స ము,

వ. ఆ సమయంబున భీముడు ద్రౌపదిని అక్కడనే వుంచి తాను గుప్తస్థలంబునకు జనినపిమ్మట ద్రౌపది అక్కడవున్న వారలకు జెప్పుట.

మాటలు. వరెతలవరి నాయకులార విచారించుకొనవలసినది యేమనగా నీచకీచకుడు గంధర్వులచే మృతిజెందివున్నాడు దుండగీడు అంత తలవరులు కీచక కళేబరముజూచి దిగులుజెంది అతి త్వరగానే కీచకుని తమ్ములతో దెలుపగా వారలు శోకాయత్తచిత్తులై ఉపకీచకుడు అతి వాచకుడు ప్రతిగర్జితుడు సింహకేతుడు ముఖభీకరుడు రక్తలోచనుడు అసమర్థుడు అతి భుజుడు అతిక్రోధనుడు మందకర్ణుడు మొదలైన రాక్షసులు మహారౌద్రాకారులై యస్త్రశస్త్రగదా భిండివాల తోమర పరిఘపట్టస సాధనంబులతో బయలుదేరి విరాటనగరంబు ప్రవేశించి తలవరులవల్ల అనబడిన స్థలంబుజేరి తమ అన్నయైన కీచకశవముజూచి చాలా దుఃఖితులై కళేబరముజూడగా కరచరణంబులు పొట్టలోగని యీచిత్రవధకు విచిత్రులై అక్కడ నిలుచున్న సైరంధ్రినిజూచి దీనివలననే మాయన్నప్రాణంబులు పోయినవని పట్టిబంధించి అన్నశవముపై అంటగట్టవలెనని యోచించి అందులో కొంత రాక్షసులు విరటుని కడకేగి జరిగిన సమాచారంబు దెల్పుట.

దరువు॥ వినుమువిరాటభూపాలా - మేమువినగ చెప్పెదము మీమ్రోలామునిమాపుసైరంధ్రివనితకై గంధర్వజనులు కీచకునినుసిమి పోయినారు॥ వి॥ యెట్టిగంధర్వులోకాని- గురుతుబట్టకుండగజంపెవానీ- పొట్టలోపలకాళ్లుబెట్టిచేతులుతల - యెట్టిమూటావలెగట్టిపోయినారు॥ వి॥ మేము లేకుండగాజూచి - వెనుకసాముగరడిలోపొంతగాచీ - కామాంధకారుడై గనుగొనకుండగా - తామొచ్చిఖండింపయేమి చోద్యమయ్యె॥ వి॥ వారిసతిసీదారుకబట్టి చచ్చినవానిపై నీనంటగట్టీ - గొనిపోవగనువారుజనియుడ్డగించినను - అనుమానింపక- మేముహతముజేసెదామూ॥ వి॥ సెలపివ్వదగుజాగులేలా- యింతపలుమారునూదెలుపనేలావలనొప్పుకుగుమూర్తిసిలయుడాహాటికగుణ గలుగు దొరవనిసీకు దెలుపవచ్చినాము॥ వినుము॥

వ. ఆ సమయంబున విరాటునకు దెలియవచ్చి కీచకుని కళేబరంబుపైబడి వుపకీచకులు శోకించుట.

దరువు॥ కీచకాహాహావోకీచకా॥ ప॥ నీచభామినికై చావుసద్దింగా - నీచావుయింతపరాచకమైతోచె॥ కీచ॥ యీచందమాటకూడోచనిదాకు

నీచావునకుయిదిగాచుకున్నదిమో॥ కీచ॥ రాచకార్యమెటులాదోచకున్న దిమో - నీచూపుదగిలీన మేచానవిడువావు॥ కీచ॥ నీచిన్నతమ్ములబ్రోచె వారెవ్వారు - నీచుట్టములువచ్చి జూచిపోదురుగా॥

వ. అట్టిసమయమందు వుపకీచకులు ద్రౌపదీదేవిని దొరుకబట్టి రెండుకరంబులు వెనుకకు విరచికట్టి అన్నశవముపయి నాటగట్టి తమపురికి నెత్తుకొనిపోవు సమయంబున ద్రౌపది దుఃఖించుట.

ద్వి ప ద.

శ్రీరమానాథయాశ్రితపారిజాత - భూరిగుణాన్వితపృథులవిఖ్యాత వాసుదేవముకుందవరదసానంద - కేశవ మాధవా కృష్ణ గోవింద - సామ జాధిపపోషసుగుణవిశేష - నామొరాలకింపుము నన్నురక్షింపు - ఉపకీచ కులుగూడివచ్చియీవేళ - చపలమనస్కులై చేతాళ్లుగట్టి - గొనిపోవుచు న్నారు కుటిలరాక్షసులు - ననగనుగంధర్వనాతినినన్ను - వలతులై నాకు నె వ్వరులేనిచోట - పోలతిననుగొనిపోవుచున్నారు - వరపురజనులార పు ణ్యాత్ములార - సురసిద్ధులార కిన్నరయక్షులార - నరవరోత్తములార నరప తులార- ఘనులారయీసభా జనులారమీరు- ననువిడిపించుట న్యాయంబు మీకు- నాచెరవిడిపించి నన్నురక్షింప- మీచేతనౌనని దోచుచో మంచి- సమయంబుసుమ్మి వోసజ్జనులారా॥

దరు॥ శోకవరాళి॥ యెందున్నవారుమీరూ - మొరవినదగూగం ధర్వపతులేవురూ - యిందుప్రేతబంధులందారు గుమిగూడి - యెందుబోని వ్వాక బద్ధించియున్నారు॥ యెం॥ కనికారమింతలేక - విరచికట్టుకొనిపోవు చున్నారిక - మనసునమీకభిమాన ముండెనేని - దనుజాల తెగటార్చినను విడిపించరే॥ యెం॥ నాచెరవిడుపించుడి - యీసభకెల్ల నేజేతుమనవొక్కటి కాచిరక్షించేటిఘనులానందరిని - శ్రీచక్రధరుడింక సిరులిచ్చిరక్షించు॥ యెం॥ దరిదాపునేనెరుగానైతీ - చెరవిడిపించె పురుషూలగననైతినీ - పరమభక్తుల బ్రోచుబిరుదుగల్గినట్టి - కురుమూర్తి హరికృప యెటులౌనోకాని॥ యెం॥

క॥ అంతటభీముడు పడిజని। కాంతనుగొనిపోవుచున్న కలుషాత్మకులన్। వంత మునజంపి పిదపన్। కాంతను విడిపించెనొక్క ఘడియన్ జనియున్॥

భీ మ సే న వి లా స ము,

వ. ఆ సమయంబున భీమ ద్రౌపదిని అక్కడనే వుంచి తాను

[illegible] మంగళహారతులెవ్వారే - భీమసేనుండు [illegible]

జైనగోపాంగనాజనాలోలునకూ॥ మం॥ రాధారుక్మిణీ సహిత వదళనేత్రునకూ॥ మం॥ సాధుజనులాహృదయా కమలసదనుడౌ సర్వాత్ము నకూ॥ మం॥ తాపసాళిసంరక్షునకు దైవతాధ్యక్షునకూ - పాపారహితు న పంచపాండవపక్షునకూ॥ మం॥ కాంచనాంచితాచేలునకు కంసామదవి లునకూ - సంచితంబుదోలగించెసద్గుణాసంశీలునకూ॥ మం॥ భాసురాశే మూర్తిశైలనివాసుడౌ శ్రీనివాసునకూ - భూసురార్చిత రామదాసపరి లూనకూ॥ మం॥

క॥ ప్రాలాశభ్రులు తప్పులు। చాలాగల వేనుశబ్దసంగతు లెరుగక
గేలిక బెట్టక తిట్టక। పోలంగాదిద్దరయ్య బుధవరులారా॥

భీమసేనవిలాసం - యక్షగానము,

స ం పూ ర్ణ ము.

రిక్షా డైమండు ముద్రాక్షరశాల, చెన్నపురి, (24-11-88, 2000.)